

የጀግራው ፍፃሜ

የዚህ ጽሑፍ አደጋጅ ከላይ የተመለከተውን ንዑስ ርዕስ ከትጽ ሁለት የታሪክ መጽሐፍ ጭላክላ ልሊት መገገታን ሆነ ብሎ መዋሰን ወዲሁ፤ ያኛው በመሥራቱ ገለቀብ የሄደው ታሪክ ዙሪያ ይህኛው ደግሞ በአትኒው የግሊየን ድርጅት ታሪክ ዙሪያ ያጠነጠነ ቢሆንም የታሪክ አጋጣሚ ሆነና የመሠረሻው ግጥም ሊተረጎሙ ችሏል።

የሱናን ኢንቴርፑር ግሊየን (ኢስኦይኤም) ከፃረ ሰባ ንመታት በፊት በእጁ የያየውን የወንጌል ዘር ወጊያት በመሄራት የቃለ ሕይወት ቤተ ርክስቲያን ልትወለድ መቻሏን ተደም ዓሉት ትያችና ምዕራፍቶ ውስጥ በስፋት መገለጹን ልብ ይሏል።

የግሊየን ተዳጊ አዋጣት በሕይወታቸው ተወረርደው በከፈሉት ከፍተኛ መስዋዕትነት ምክንያትም የደቡብ የሀገራችን ክፍል በወንጌሉ የምሥራቅ ተጠላትልደል፤ አዝመራውም አዘርዘር አብጧል። ዘሩም እየሰፋ የደቡብ የወንጌል መዛ የሰግኑንና የምሥራቅን እንዲሁም የምዕራቡን የሀገሪቱን ክፍል እያወደ ይገኛል። ይህ ፍረ፤ ይህ አዝመራ የተገኘው በተላሉ አይደለም። ብዙ የትዳላን እንግና የደም ጥጋ ተከፍሎበታል።

የኢስኦይኤም ግሊየን እስከ ፋፔስት ኢግሊያ ወረራ ግጥሞች ድረስ (1928 ዓ.ም.) በከፍተኛ ሁኔታ እየተንተላተለ በግገልገሉም በርካታ ቤተ ክርስቲያናት ሊቋቋሙ ችለዋል። ለተቋቋሙት ቤተ ክርስቲያናትም ተገቢውን አገልግሎት በፍትህ በመስጠት ግሊየናዊያኑ ከጓላ

በመሆን ቤተ ክርስቲያንን ክፍት በግዕዝና የጽሕፈት ሥነ ምግባር ስር በአውሳሽ መሰረት አገልግላለ። እነዚህ ሚሊዮኖችን በሀገራው ባህልና ልምድ ውስጥ ጠልቶ በመግባት የሕዝቡን ኑሮ ኑሮ ብለው እየኖሩ የሕገሰላሳን ግንኙነት የመጠነትን መረፈ ዕዋ እየተገነጠፈ በዚያው በኩል የመንግሥት ውስጠኩ በርከራሊ እየጠለቀቀው፤ በሌላ ወገን የሌላ የፖለቲካ ክፍል ተፅዕኖ ተንበር እየከበዳቸው ሲሆን ለወገኑ ሥራ መጠከራቸው ተደጋግሞ ተገልፅዋል።

ያዎ ሲሆን ግን ለአዲሷ ተጽዕኖ ቤተ ክርስቲያንና በጥንቱ ለግሪካውያን ምዕመናን ሚሊዮኖች ተገዢውን ሀገር የአስተዳደር ስልት እና የአመራር ምግብ እንዲከተሉ አለግበረታቸው ከድካማቸው አንዱ እንደሆነ ላይዝሶ አያልፍም። ይህም ትድመ ሁኔታ ባለመፈፀሙ የፋሽስት ኢጣሊያ በሀገሪቱ ውስጥ በቀጥታ አምስት ዓመታት (1928-1933 ዓ.ም.) ጊዜ ውስጥ የሚሊዮን ድርጅት ሀገሪቱን ለቆ በመውጣቱ በታዳጊዋ ቤተ ክርስቲያን ላይ የወደተው ገራ መጋባት ከፍተኛ ነበር። ሲሆንም ግን በጊታ ቃል ዝና ያለበት ጥቂት ምዕመናን ከገራ መጋባቱ ስሜት በፍጥነት በመውጣት እያገታቸውን አፅንተው ያንን ዘመን መከራ በድል ተሻገረዋል። ዝና ህገን ለዘበረቸው ቤተ ክርስቲያን ያ ወቅት ከፍተኛ ጥንካሬና የግዴታ መረት እንደጣለት ይታመናል። በዚህ መረትም ትዳላን ተስፋቸውን ከግዴታይ የለው ርዳታ ላይ በግንኙነት ገደባቸው የሰገደ አምላክን ብቻ እንዲመለከት ዘመኑ ገድ ብሏቸዋል። ዌካቴ የተላበሰውን የኢጣሊያ የፖለቲካ ፖሊሲ አጥር ጥሶ በመውጣትም ወንጌል በጋደልና በሥልጣን ተሰብኳል። የአካባቢው ጽንጽ ለመገመርና ታሉን ለመስበክ በመጥሉም ሕዝቡ ራሱን በራሱ አገልግሏል። በራሱ የወንጌል ሥርዓት ሥልት ውስጥ ተንቀሳቅሷል። እግዚአብሔር አምላክም በግታይና በግዳለስ ገንዘብ ተግምራት ወንጌል በሰፊ እንዲለበክና ትዳላን እንዲበድ የመከራውን መንገድ ለድል ተጠትኖበታል።

በቁጥር ጥቂት በግላግ ግን ቆራጥ የሆኑት ተዳጊ የወንጌል አርበኞች አጋጣሚያችን ሁሉ ለምሥራቅ ቃል ግብዓትነት ተገልገለውበታል። በመርገ ሥርዓት ላይ ተጋብዞ ሲገኙ የግብዓትነት የሙሽራውን የኢየሱስን ዳግም ምዕንትና የ፲ህ ዓመት ንግሥናን ነው። በቀብር በታ ላይም እንዲሁ ከምድረዊ የሥጋ እልፈት ባሻገር ዘላለማዊ ፍርድ እንዳለ እየሞሁ መስክረዋል። በገበያ ቦታ ቆመው የተረረውን ሰብከት አውጥተዋል። በህመም ለግሥጥር ሰው የዘላለማዊ ህይወት

መሸጋገሪያ መሰላልን አቀብለዋል። እንዲህ እንዲህ እያሉ ቅድመ ፋሽስት ኢጣሊያ ወረራችንና የአምስቱን ዓመታት የመከራ ወቅት አሳልፈዋል።

የፋሽስት ኢጣሊያ ወረራ ጦር ድል ተመትቶ የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ዙፋን በእግሩ መቆም መጀመሩን እንደሰሙ የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ወደ ኢትዮጵያ ፈጥኖ ለመመለስ አላቅማቸውም። እንደመጡም እንደቀድሞው እየተንደረደሩ ተቻኩለው ለመርጥ አዲሱ የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ የድል ዋዜማ የሃይማኖት ፖሊሲ አልፈቀደላቸውም። «ዝግና ከፍት» የሚባለው ገደብ እንደልብ እንዳይላውሉ አገዳቸው። ይህን መሰሉ ማዕቀብ ቢጣልባቸውም የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ግን ያሰቡበት ቦታ ለመድረስ አልተሳናቸውም። መንግሥት እንዳዘዛቸው ት/ቤተችን፣ ሆስፒታሎችንና ከሊኒኮችን በመከፈት ጠባቡን የመንግሥት ፖሊሲ ሠርጥ በአውራ ጎዳና ስፋት ያህል ወለል አድርገው ለመከፈት ችለዋል።

እያደርም በመንግሥት ዘንድ ለጥቂትም ጊዜ ቢሆን ጎድፎ የነበረው የሚሲዮኑ ስም (ቅጽ አንድና ሁለትን ይመልከቱ) ቀስ በቀስ እየታደሰ በመሄዱ ኤስ.አይ.ኤም በአራቱም የሀገሪቱ ማዕዘናት ለመን ሰራፋት በቃ። እግር በእግር የሚተከላቸው የሰባካ ጣቢያዎችም የዚያኑ ያህል እየተበረኩቱ ሄዱ። ይሄን ጊዜ ሚሲዮኑ ቤተ ክርስቲያንን ከፊት ከማስቀደም ይልቅ ራሱ ቀድሞ እየርጠ በራሱ የሜማ እርምጃ ልክ እንድትራመድ የቤተ ክርስቲያንን ፍጥነት መወሰን ጀመረ።

ይህንን ያስተዋሉት የሀገርኛ ቤተ ክርስቲያናት መሪዎችም «ማን በማን ሥር ነው? አዛዥ ማነው ታዛዥ? አቃኝ ማነው ፈፃሚው? የቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ የግንኙነት አድማስ መጠን እስከምን ድረስ ነው?» የሚሉትን ጥያቄዎች እያነሱና እየጣሉ፣ እያጋሉና እያቀዘቀዙ ውጤት አልባ በሆኑ ውይይቶች ዓመታትን አሳለፉ።

የሚሲዮኑና የቤተ ክርስቲያን ጥያቄና መልስ ተገቢ እልባት ሳይሰጠው እየተደበሰበሰም፣ እየጠዘም ባለበት ሰዓት ቤተ ክርስቲያን «ሀገርኛው ህልውናዬ ይቅደም! ከሚሲዮኑ ጋር የሚናረኝ የመደጋገፍ ግንኙነት ግን እንደነበረ ይቀጥላል።» የሚል ውጣኔ ላይ በመድረስ የካቲት 7 1966 ዓ.ም. ራሷን በብሔራዊ ደረጃ በማዋቀር የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ማስተባበሪያ ጽ/ቤት መመሥረቱ ቀደም ሲል ተነግሏል።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ራሷን ችላ መቋቋሟ በአንዳንድ የሚሲዮኑ አባላት ዘንድ በጎ አመለካከት እንዳልተሰጠውም በአለፉት

ምዕራፎች በስፋት ተዘርዝሯል። ዶ/ር ፓል ብልስኪ ለዚህ መጽሐፍ አዘጋጅ የሰጡት የጽሁፍ ማስታወሻ የሚከተለውን ሃሳብ አስፍሯል።

በ1960ዎቹ አጋማሽ ላይ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ራሷን በቤተ እምነት ደረጃ በብሔራዊ ደረጃ ማዋቀሯን ጥቂት የሚሲዮኑ አባላት አልወደዱትም ነበር። ያለመውደድ ብቻም ሳይሆን አክረረው ይቃወሙም ነበር። የዚህ ተቃውሞ ምክንያቱ ቤተ ክርስቲያኒቱ በውጭው የለዘብተኛ ሥነ-መለኮት ነፋስ ሳቢያ እንዳትፍገመገም ከመስጋት የመነጫ ነበር።²¹

የሚሲዮናዊያን ዋነኛ ፍርሃት ቤተ ክርስቲያኒቱ ለውጪው የትምህርት ነፋስ እንዳትፍገመገም ከመሥጋት የመነጫ ብቻ ሳይሆን ብቃት ያላቸው መሪዎች የሉም ወይንም ሊኖሩ አይችሉም ከሚል ጥርጣሬም የተነሳ ነው። ቤተ ክርስቲያን ደግሞ «የለም ራሷን መቻል አይሳነኝም!» እያለች ስትፍጨረጨር በአንፃሩ ደግሞ ሚሲዮኑ! «የለም ከእኛ የተሻለ ማወቅ አትችሉምና አርፋችሁ በነባሩ ልማድ መሠረት ተጓዙ።» በሚል የመከራከሪያ ጭብጥ ዙሪያ አያሌ ውይይቶች ተደርገዋል፤ በጋራ ምክክር ቃለ ጉባዔዎች ተይዘዋል፤ አልፎም ተርፎም የቤተ ክርስቲያንና የሚሲዮኑ ግንኙነትና ልዩነት እስከምን ደረጃ መሄድ ይችላል? የሚሉ አጀንዳዎችም እየተነሱ ውሳኔ ሳይሰጥባቸው እየወደቁ ተነስተዋል።

በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የረዢም ዓመታት ታሪክ ዕድሜ ውስጥ! «የሚሲዮኑንና የቤተ ክርስቲያን ግንኙነትን አስመልክቶ ምንና እንዴት ይደረግ?» እንደሚለው ዓይነት አጀንዳ ዕድሜ ያስቆጠረ ርዕስ መኖሩ ያጠራጥራል።

ሀገርኛ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የሚሉት ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ራሷን የቻለች ብሔራዊና አንጋፋ ቤተ ክርስቲያን ነች። የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ዋነኛ ተልዕኮ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረትና ሥልጣን ያላትን ቤተ ክርስቲያን ከሥሯ ሆኖ መደገፍ ነው። የሚሲዮን ተቋም በምንም ዓይነት መመዘኛ በክርስቶስ ደም ከተዋጀችው ቤተ ክርስቲያን በላይ ወይንም እኩል መሆን የለበትም የሚል ሲሆን ሚሲዮኑ የነበረው አመለካከት ደግሞ! «የለም ቤተ ክርስቲያንም በቤተ ክርስቲያንነቷ ትቀጥል ሚሲዮኑም የራሱን ድርሻ በራሱ ብቃት ይወጣ።» የሚል እንደነበር ቀደም ሲል በስፋት ተዘርዝሯል።

²¹ Paul Balisky, Note for the KHC Literature Department, 6/15/99

ቤተ ክርስቲያን «ራሴን ልቻል፤ ግሊዮኑ ራሴን እንድችላ
ናገዝች» እያለች የጭኝባቸው ንጹታት በርካታ ናቸው።
«እንዳልፍገመገ፡ የተሻሉ የመሪነት ቧታት ያላቸውን ሰዎች ለግፍ
ራትም ግሊዮኑ ከገጌ ይታያል» እያለችም ቧታ ተግጽናለች። የግሊዮኑ
ቀጥተኛ ምላሽ ገን ተደፋ ባሉት ምዕራፍት ውስጥ እንደተጠቀሰው፤
«አውሮፓና አግሪካ ለትምህርት የግላኩት ሰዎች በዚያው ስለግብርና
በሙሉ እያገኙት ወጣቶችን ልኮ ለግሰልጠን እንቸገራለን» የግሊ ዓይነት
መልስ እንደነበር ተገልጽላል።

ይህንንም ችግር ለመቋቋም ያስቸላል ተብሎ የታመነበት
ወፍትሐ በሀገር ውስጥ እንደ ጂግው የምልክት ጸጋ መጽሐፍ ቅዱስ
ት/ቤት የመሳሰሉት ተቋማት መክፈት እንደሆነ ከስምምነት ላይ ተደረሰ።
ከጂግ የምልክት ጸጋ መጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት ከፍ ያለ ትምህርት
ሲያስፈልገው ወደ ኪኒያና ወደ ሙሳሰሉት ጎረቤት የአፍሪካ ሀገሮች
እየሄዱ እንዲግሩ ሃገብ ተረቢ። ያም ቢሆን ገን ሁኔታው እንደታሰበው
ስላላሆነ የትምህርት ዕድል በርቶን ለመክፈት የተደረጉት ጥረቶች
በሙሉ ከተረረ ጋር የመሳተፍ ያህል የጠነከሩ ዝቅ። ይህንን መሰሉን
የተዘጋጋ ዕድል ገርቦብ እያደረጉ ለመሹለክ ዕድል ያገኙት ጥቂት ሰዎች
ከወጥመድ ውስጥ ሾልካ እንደወጣቸው ወፍ እየተገላጠሙ በበረራበት ቦታ
እንዳረፉ በዚያው መቅረታቸውም አውነት ነው።

ለቤተ ክርስቲያናቸው አክብሮት ያላቸውና የግባቸውን ፍፃሜ
የተረዱትም ለግሪክነት ፈተና እጅ ሳይሰጡ ትምህርታቸውን
አጠናቀው በታገኝነት በመሰለስ ለበረከት ሆነዋል። ግሊዮኑ ግን
የተለየ ትኩረት የግሪክነት ተቃራኒ ከተሰለሰት ይልቅ ሳይመለሱ
የውሃ ሽታ ሆነው በተረት ላይ ቧቻ ይመስላል። በዚህም ምክንያት
ያለፉት ዘመናት የቤተ ክርስቲያኒቱና የግሊዮኑ ፍጥጫ አንዱ ይሄው
ወጣቶችን በከፍተኛ ትምህርት የግምልጠን ጉዳይ ሊሆን በትረፈል።

ይህን መሰሉ መሪዎችን በተሻለ ቧታት የግምልጠንና በቲኦሎጂ
ትምህርት ወጣቶችን የግፍራት እስጥ አገፃ ምላሽ ሳያገኝ የኮሚኒስቲክ
የደርግ ሥርዓት በሀገሪቱ ላይ በመንስረፋቱ የውጭ ተፅዕኖ ለውስጡ
ችግር ከቋረት ወደፍር ሁኔታዎች ሁሉ የወለግ ያህል ሊዘጋጉ ችለዋል።
በዚህ ሁሉ ሂደት ውስጥ የቤተ ክርስቲያኒቱ ዕድገት የተገታ ስላልነበረ
የምዕመናኑ ቁጥር በፀብ እጥፍ ሲያደግ የተተኩ መሪዎች አህዝ ደግሞ
ቁልቁል እያዘተዘተ በመሄዱ ምዕመናን እንደ እስራኤል የበግ መንጋ
አርቢዎች በጣት የግጥሙር አህዝ በላቸው የወለጡ አገልጋዮች
በተሸከሙት ቀንበር ቧቻ ለመመራትና ለመገልገል ገድረው ሆኗል። ከእነዚህ

ጥቂት አገልጋዮች መካከልም ቢሆን በቀጥታ የሰለጠኑት ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት ብቻ ሳይሆን በተለያዩ መንግሥታዊ የትምህርት ተቋማት ውስጥ ወልደገዡ የወጡ ሀገሪቱ ያፈራቻቸው ዜጎች እንደሆኑም መገመት አያዳገትም።

የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ያለፉት ዘመናት ታላላቅ መስዋዕትነቶች እንደተጠበቁ ሆነው በአንፃሩ ደግሞ ከቤተ ክርስቲያን ጋር መኖር የሚገባው ግንኙነት ጥርት ባለ መልኩ ባለመሰመሩ መደግመጥ ያልተቻሉባቸው ጊዜያት በርካታ ናቸው።

የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ተደጋጋሚ ስሞታ «የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን የችግር ጊዜያት ሲመጡ ከተከላት ቤተ ክርስቲያን ጎን ቆሞ መከራውን አብሮ እንደመጋራት የሚቀናው ቶሎ ሀገር ለቆ መውጣት ነው።» የሚል ነው። ለዚህም አባባል የሚጠቀሱ ጉልህ ምክንያቶች አሉ።

በመጀመሪያ የፋሽስት ኢጣሊያ ኢትዮጵያን በወረረ ጊዜ ሚሲዮኖች፣ ተፋጥነው የወጡት ሀገርኛ መሪዎች ሳይተኩ ነው።

በሁለተኛነትም የቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ የመንግሥት አስተዳደር በደርግ መንግሥት ሲገረሰስ ሚሲዮኖች ሀገር ለቀው ለመውጣት ጊዜ አልሰጡም።

አንጋፋዎቹ ሚሲዮኖች ሚ/ር ጆን ካምበርስና ዶ/ር ፒተር ኮትሬል በዘመነ ደርግ ሚሲዮኖች ሀገር ለቀው ለመውጣት የተገደዱበትን የግላመኛ ምክንያት ሲያብራሩ፣ የፖለቲካ ሥርዓቱ በፍጹም ለውጭ ሀገር ሰዎች ያለመመቸቱንና እንቅይ እንኳን ቢባል ዘርፈ ብዙው ተያያዥ ችግር ሊያቆያቸው እንዳልቻለ በመግለጽ ነው።²¹² በዚህም ምክንያት የሚሲዮኑን ተቋማት ለግስተዳደር ቤተ ክርስቲያን በወቅቱ አትም እንዳላት ስላልተገመተና ስላልታመነበትም ለመንግሥት አስረክበው መውጣቱን መርጠዋል። ይህም ርምጃ በመወሰዱ ቤተ ክርስቲያን ሌላ የልብ ስብራት ገጥሟት ነበር።

እነዚህ ሁለት የታሪክ ተሞክሮዎች ለቤተ ክርስቲያንም ሆነ ለሚሲዮኑ በቂ ትምህርት መስጠታቸው አልቀረም። ይህም በመሆኑ የደርግ መንግሥት ለመውደቅ ሲንገዳገድና የሀገሪቱ የመንግሥት

²¹² ጆን ካምበርስ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በተጠቀሱት መጻሕፍታቸው ውስጥ እና ዶ/ር ኮትሬል ደግሞ ለመጽሐፉ አዘጋጅ ከሰጡት የታላ መጠይቅ ያላሻ።

አስተዳደር በተቃዋሚ የፖለቲካ ተቀናቃኞች መናጥ ሲጀምር ሚሊዮኑ ለሦስተኛ ጊዜ ተመሳሳይ ስህተት እንዳይደግምና በታሪክ ፊት እንዳይወቀስ በማሰብ መደረግ ስለሚገባው ጥንቃቄ የይድረስ ይድረስ ቢሆንም ከቤተ ክርስቲያን ጋር ውይይት ተደርጓል፤ እርምጃም ተወስዷል።

የደርግ መንግሥት እንደሚወድቅና የሀገሪቱ የፖለቲካ ሥልጣን በሌላ አሸናፊ ተቃዋሚዎች እጅ መውደቁን የጠረጠሩት የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮንና የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ወደፊት እንዳለፉት ዘመናት የመሰሉ ችግሮች በሀገሪቱ ውስጥ ቢከሱትና የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮን ለመውጣት ቢገደድ በኢትዮጵያ ውስጥ ያፈራቸው ንብረቶችና ተቋማት በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ሥር እንዲተዳደሩ በፍርድ ቤት ውክልናው እንዲረጋገጥ ተደረገ። የውክልናውን አፈጻጸምን በተመለከተም በውሉ ላይ የሚከተለው ሃሳብ ተጠቅሷል።

በኤስ.አይ.ኤም ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የተሰጠው ሕጋዊ ውክልና ሙሉ በሙሉ ተፈጻሚነት የሚኖረው በኢትዮጵያ የኤስ.አይ.ኤም ዲሬክተር አገሪቱን ለቅቀው እንዲወጡ አስገዳጅ ሁኔታ ሲፈጠር ነው። ሆኖም ዲሬክተሩ በአገሪቱ ውስጥ እያሉም ወሳኝ ሆኖ ሲገኝ፤ በኤስ.አይ.ኤምና በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መካከል (በሁለቱም ወገኖች) በመስግግት የተደረጉ በሕጋዊ ውክልናው ላይ የተጠቀሱት ኃላፊነቶች ተግባራዊ እንዲሆኑ ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዲሬክተሩ በጽሑፍ ያሳውቃሉ።²¹³

በውክልናው ውስጥ የተጠቀሱት ዝርዝር ሃሳቦች በርካታ ቢሆኑም በአጠቃላይ ግን የሚንቀሳቀሱና የማይንቀሳቀሱ ንብረቶችን ጨምሮ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የኤስ.አይ.ኤም የሚሊዮን ድርጅትን ሙሉ ለሙሉ እንድትወክል ሥልጣን ተሰጥቷት ነበር። ይህ ውክልና የተሰጠው የደርግ መንግሥት ሥርዓት እየፈራረሰ በነበረበት እጅግ ቀውጢ ወቅት ላይ ስለነበር ውክልናው የተፈጸመው፤ በሚሊዮኑ በኩል፤ «ብቻ ከእጄ ይውጣ በሚል መጣደፍ ዓይነት ሲሆን፤ በቤተ ክርስቲያንም በኩል የሆነው ቢሆን የሚመጣውን በጽናት እንጋፈጣለን።» በሚል ሥጋትም ጭምር ነው።

የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮን በየታሪክ አጋጣሚው ከመጣደፍ ይልቅ በሰላሙና በተረጋጋበት ወቅት ከቤተ ክርስቲያን ጋር ሊራመድ

²¹³ የውክልና ውል፤ ሚያዝያ 21/1983 ዓ.ም.

የሚችሉባቸውን መስመሮች ቀድሞ ባለማስመሩ እርምጃዎችና ውሳኔዎች ሁሉ የይድረስ ይድረስ ሲሆኑ ይስተዋላል።

ለአብነት ያህል በፋሽስት ኢጣሊያ ወረራ ወቅት የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮናዊያን ሀገሮች የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን ገና ከጅምሩ ያለማዘ ጋጅታቸው ቀደም ሲል ተጠቅሷል። ይህንኑ ሁኔታ አስመልክቶ ቅጽ አንድ መጽሐፍ ላይ የሚከተለው ሃሳብ ተጠቅሷል፤

ሚሲዮናዊያኑ አገር ለቀው እንዲወጡ በታዘዘበት ጊዜ . . . በዚያን ወቅት በሚሲዮናዊያን አገር ተተክቶ ቤተ ክርስቲያኒቷን ለመምራት ብቃት ያለው እና «እገሌ» ተብሎ የሚጠቀስ ሰው ያለ አይመስልም ነበር። ሌላው ቢቀር የኢጣሊያ የወረራ ዝግጅት ወሬ መናፈስ ከጀመረበት ጊዜ አንስቶ እስከ ሚሲዮናዊያኑ ከአገር መውጣት ባለው የሁለት ዓመት ጊዜ እንኳን በክፊል ለተደራጁት ቤተ ክርስቲያናት የአገሬውን ተወላጅ ሽግግሎችን አስመርጠው አመራርንና አስተዳደርን እንዲለግሙ አለማድረጋቸው ሚሲዮናዊያኑ በአገር ሰው ላይ የነበራቸውን የብቃት ማነስ ጥርጥር የሚያመለክት እንደነበር የቤተ ክርስቲያን ምሁራን አስተያየት ይሰጣሉ። (ገጽ 143)

በዘመነ ደርግም እንዲሁ የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ንብረቱን ለመንግሥት አስረከበና ሀገር ትቶ ለመውጣት መጣደፉን ለቤተ ክርስቲያን የገለጸው አብዮቱ እየተፋፋመ ለራሷ ለነዋሪዋ ቤተ ክርስቲያን ህልውና አስጊ በሆነበት አስፈሪ ወቅት ላይ ነበር።

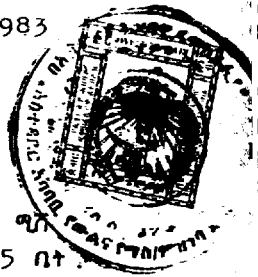
በዘመነ ኢህአዴግም እንዲሁ ደርግ በግንቦት ሊወድቅ የውክልና ሰነዱ በመጋቢት 1983 ዓ.ም. መፈረሙ ሚሲዮኑ ለሦስተኛ ጊዜ በታሪኩ ውስጥ መቻኮሉን ያሳያል።

የአግቢአብሔር አምላክ መልካም ፈቃድ ሆኖ ግን ከደርግ መንግሥት መውደቅ በኋላ ተከትሎ የመጣው የኢህአዴግ መንግሥት በሽግግር መንግሥቱ ቻርተርም ላይ ሆነ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ መንግሥት የመተዳደሪያ ሕገ-መንግሥት ላይ የእምነት ነፃነቶች ሁሉ ሙሉ ለሙሉ የተከበሩ መሆናቸውን በመረጋገጡ በሚሲዮኑም ሆነ በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን በኩል የነበሩት የጥርጥር ሥጋቶች በሙሉ ሊገፈቱ ስለቻሉ ሚሲዮኑ ለቤተ ክርስቲያን የሰጠው ውክልና በተግባር ላይ ሊውል አልቻለም። በዚህም ምክንያት ሚሲዮኑም ሆነ ቤተ ክርስቲያን በነፃነትና ያለ ገደብ ለመንቀሳቀስ በሮቹ ሁሉ ስለተከፈቱ ሁለቱም በራሳቸው ራዕይ በመሮጥና በመፍጠን ላይ ይገኛሉ።

ጳጉሜ 7 ቀን 1983

በኢትዮጵያ ሕዝባዊ ሚኒስቴር ሪፐብሊክ
በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት
ለወላጅ ማረጋገጫ ስርዓት
አዲስ አበባ

67

ወይም:- በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት
ፍሪም ቁጥር አስተሳሰብ ከፍተኛ 3 ቀን 45 በት
ቁ. 498

ተወካይ:- ያለ ሕይወት ቤት ክርስቲያን

እኔ በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት
ማረጋገጫ ቁጥር አስተሳሰብ ድርጅት በመወከል የያለ ሕይወት
ቤት ክርስቲያን በኢትዮጵያ ፌዴራል ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የሚገኝ የሚገኝ የሚገኝ የሚገኝ
ሥራውን ለማካሄድ በፍርድ ቤት መገንጠል/በት ፩
በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት ስርዓት ስርዓት
ወጪውን በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት ስርዓት
አዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር የሚገኝ የሚገኝ የሚገኝ የሚገኝ
ድርጅት ባንክ ገቢ ለማድረግ በድርጅት የሚገኝ የሚገኝ
604-6313-7፣ ቁ. 601-0030-6፣ ቁ. 1660388307፣
ቁ. 1660802689 በታዘዘ ከኢትዮጵያ ገንዘብ ባንክ
አዲስ አበባ ወጪ ለማድረግ በድርጅት በሰላላ ስርዓት ስርዓተ-ጥበቃ ስርዓት
ከሁሉም ህግን ገንዘብ ለመቀበል ለያለ ሕይወት ቤት ክርስቲያን
ያን የወከለ ሥልጣን ተሰጥቶታል፡፡

የወይም ፊርማ: Bureau Ordinance
ቀን: April 4/84

ደብዳቤ ቁጥር የጽ/ቤት ስርዓት
ተወካይ

POWER OF ATTORNEY

Principal: Bruce Adams, Chief Administrator of Society of International Missionaries (SIM), Higher 3, Kebele 45, House 598, Addis Ababa.

Agent: Kale Heywet Church

I, the undersigned, Bruce Adams, do hereby nominate, appoint, constitute the Kale Heywet Church to be, in all of Ethiopia, the true and lawful agent of the Society of International Missionaries (SIM) to administer its movable and immovable properties, to manage its affairs, to represent it before the courts of law and other authorities of the government, and where necessary to appoint an attorney on its behalf. The Kale Heywet Church is also authorized to receive money on behalf of the Society of International Missionaries (SIM), deposit money to all its bank accounts, to withdraw money from its Account No. 604-6313-7, No. 601-0030-6, No. 1660388307 and No. 1660802689 in the Commercial Bank of Ethiopia, Addis Ababa, to pay money on its behalf and to receive money from all accounts.

Bruce Adams
Signature of Principal

April 4/91
Date

በፊት ለሚገኝ ስምምነት ላይ ማሳሰቢያ
የወላይ ስምምነት ላይ ማሳሰቢያ
የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር
ጽ/ቤት የሚገኝ ስምምነት ላይ
ፊርማ ማስቀመጥ

10575/1/83

26.11.83

7.7.8

ጥቅምት 7/1983 ዓ.ም. የኢ.አ.ዲ.አ.ም ግብዓት ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ውክልና የሰጠበት ሕጋዊ ሰነድ

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዋነኛ ተልዕኮ «ወንጌልን ለፍጥረት ሁሉ በግወጅ የምሥራቅን ቃል ማዳረስ ነው» ከዚህ ዋነኛ የታላቁ የወንጌል ተልዕኮ ጎን ለጎንም ቤተ ክርስቲያኒቱ የሰዎችን ሁለንተናዊ ስብዕና ለማገልገል በተለያዩ የልማት ዘርፎች ላይ በአገልግሎት ተጠምዳለች። እነዚህ የልማት ዘርፎች የሕዝቡን ማኅበራዊ ችግሮች ለመቅረፍ እያደረጉ ያሉት አስተዋፅኦ በቀላሉ የሚገመት አይደለም።

ለነገሪቱ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ተተኪ አገልጋዮችንና መሪዎችን ለማሠልጠን የሚደረገው ርብርብም ሳይጠቀስ አያልፍም።

የኤስ.አይ.ኤም ዋነኛ የወቅቱ ተልዕኮ ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጎን በመሰለፍ ቤተ ክርስቲያኒቱን ለመደገፍ እንደሆነም ይታወቃል።

እውነቱ ይሄ ሆኖ እያለ ሁለቱም የራሳችን የሆነ ህልውና አለን ቢሉም የሚሊዮኑና የቤተ ክርስቲያን ግንኙነት ምን መምሰል እንደሚገባው ጥርትና ኩላል ያለ የዓላማ ንድፍ ያለመኖሩ ዛሬም በራሱ እንቅፅልሽ ነው። ሰባ ዓመታት የሚቆጠርለት ግንኙነት ዛሬም እንደ አዲስ! «ምን እናድርግ?» እየተባለ በሚሊዮኑና በቤተ ክርስቲያን መሪዎች መመከሩ የሁለቱንም አካላት ድካም የሚጠቁም ነው።

ዶ/ር ፒተር ኮትሬል ይህንን መሰሉን ውሎ ተለይቶ ሊጨበጥ ያቃተውን ዘመን ያሸበተ ችግር እንደሚከተለው ይገልጡታል!

ሚሊዮኑ በቤተ ክርስቲያን ሥር ሆኖ መሥራት ሲኖርበት ይህ ግን ሊሆን አልቻለም። ሚሊዮኑ ቃለ ሕይወት የምታካሂዳቸውን ፕሮግራሞች ያካሂዳል። ይህም በራሱ ተገቢ አይደለም። አንዳንዴ እንደውም ነገሩ የተገላበጠሽ ሆኖ ቤተ ክርስቲያን ለሚሊዮኑ ጥገኛ የምትሆንበት ሁኔታ ይስተዋላል። ይህም በራሱ ትክክል አይደለም። ቤተ ክርስቲያን በመለኮት ፈቃድ የተፈጠረች ህያው ተቋም ነች። የሚሊዮን ድርጅት ግን እንዲህ አይደለም። የሚሊዮን ድርጅት ሥራ ሊያከትም ይችላል። የቤተ ክርስቲያን ህልውና ግን የሚገደብ አይደለም። ነዋሪ ነው። . . . ትርጉም ያለው ግንኙነትና ውህደት ይፈጠር ከተባለ ሚሊዮኑ የገድ ከቤተ ክርስቲያን ሥር ሆኖ መሥራት ይጠበቅበታል። ይህም ለቤተ ክርስቲያን መገዛትን ያሳያል። ያለበለዚያ ለአንድ መኪና ሁለት መሪዎችን ጨብጦ እንደመንዳት ይቆጠራል። ለምሳሌ ሚሊዮኑም የራሱ የሥነ-ጽሑፍ አገልግሎት አለው። ቤተ ክርስቲያንም የራሷ የሥነ-ጽሑፍ አገልግሎት አሏት ሁለቱም የሚያመለክቱት ደግሞ ወደ ተመሳሳይ ዓላማ ነው። ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል? ሚሊዮኑ ለአገልጋዮች ግሠልጠኛ ተቋማት (ሆሳዕናን ጨምሮ) የራሱ ፖሊሲ ነድፎዋል። ይህም ቤተ ክርስቲያኗ ያላትን ፖሊሲ ሳያገናዝብ ነው። አሁንም ሊታሰብበት የሚገባው ትልቅ ነገር ሚሊዮኑ በቤተ ክርስቲያን ሥር ሆኖ የሚሠራበት ሁኔታ እንዲመቻች ነው።²¹⁴

²¹⁴ Peter Cotterell, Interview, 8 June 1999

የዶ/ር ፒተር ኮትሬልን ሃሳብ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎችና አገልጋዮች በሙሉ ይጋሩታል። የዶ/ር ፓል ብልሰኪ የሚሊዮኑ ዲሬክተር ሃሳብ ግን የሚከተለውን ይመስላል፤

እኔ የግልጽ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የሚሊዮኑ ግንኙነት ተጠናክሮ ላት ባለ የሥነ-መለኮት ትምህርት ፕሮግራም እንዲተባበሩ ነው። አሁን ከተገኘው ውጤት በተሻለ ሁኔታ በመጀመሪያ ዲግሪ በሁለተኛ ዲግሪና እስከ ዶክትሬት ደረጃ ወጣቶችን በግዝጋጅቱ አንፃር ሁለቱም እጅ በእጅ ሊያያዙ ይገባል። ከዚህም በተጨማሪ በመተጋገዝ ወንጌልን ለከተሞች በማዳረስና አልፎም ተርፎ ሚሊዮናዊያንን ወደ ዓረብ አገሮች፣ ወደ ህንድና ፓኪስታን በመላኩ አኳያ ሊተባበሩ ይገባል። ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የኤስ.አይ.ኤም ሚሊዮን በዓለም ዙሪያ ላሉ ሌሎች ድርጅቶች ሞዴል የሚሰኝ ግንኙነትና መደጋገፍ እንደሚፈጥሩ እምነት አለኝ። ይህንን ለማድረግ ደግሞ ሁለቱም የበቃ አቅም ስላላቸው በእግዚአብሔር ጸጋ ካሰቡበት ግብ መድረላቸው አይቀርም።²¹⁵

ዶ/ር ፓል ብልሰኪ የሚያመዝኑት ቤተ ክርስቲያንም ሆነች ሚሊዮኑ ራሳቸውን እንደቻሉ እየተደጋገቱ ቢሠሩና በአገልግሎት ቢጠመዱ ይሻላል ወደሚል ሃሳብ ነው።

የብርያን ፋርገር አመለካከት ግን ከሁለቱም አንጋፋ ሚሊዮናዊያን የተለየ ይመስላል፤

«የሚሊዮኑና የቤተ ክርስቲያን ግንኙነት እስከምን?» የሚለው አጀንዳ ከሃያ ዓመት ጀምሮ ለውይይት እየቀረበ ቢሆንም ዛሬም አጀንዳውን መቋቋት ተስኖ በዚያው ባለበት ሁኔታ ላይ ይገኛል። ይህን ጉዳይ ጊዜ ሳይፈታው አይቀርም። ነፃና ገገኛ ያልሆኑት ሁለቱም ተቋማት የ1920 ዓ.ም. ቀዳሚ ሚሊዮናዊያንን ራዕይ መርምረው ወደ አንድ ውጤታማ ውጣኔ ሊደርሱ እንደሚችሉ እምነት አለኝ።²¹⁶ ይህ በእንፋቅቅ የሚንቀሳቀሰው አጀንዳ ዛሬም ድረስ መፍትሔ አጥቶ እየተንከባለለ መጓዙ ከአንድ የጋራ ሀሳብ መድረሱ ያለመቻሉ ነው።

እንደ ዶ/ር ሐዊ ብራንት አመለካከት፤

²¹⁵ Paul Balisky Interview, 6/15/99

²¹⁶ Brian Fargher, The Origins of the New Churches ..., P. 309

... ጊሊዮት ራሱን የቻለ ተቋም ሆኖ አገልግሎት የሚሠጠውም ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር ተቀናጅቶ ነው። ከዚህ በተረፈ ግን ጊሊዮት መንግሥትንና ሀገሪቷን በጠቅላላው የመርዳት በጎ ፈቃድና ጥረት ስላለው ይህንን ዓላማ ከገብ ለማድረስ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጥሩ «የስትራቴጅክ ፕላን» መፈፀሚያ መድረክ ነች። ²¹⁷

የጅን ካምበር እምነት ደግሞ!

«ጊሊዮት በተቻለ አቅም ሁሉ ቤተ ክርስቲያንን ተጠልሎና ተተገኛ አንዲሠራ ነው። ጊሊዮናዊያን ወደ ሀገር ውስጥ ሲገቡ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ወደ አገልግሎት ሊያስግሯቸው ይገባል። ይህም የጋራ ቅንጅት ተጠናክሮ መቀጠል ይገባል።» ²¹⁸ ባይ ናቸው - ጅን ካምበርስ።

«የጊሊዮትና የቤተ ክርስቲያን ግንኙነት ምን መምሰል አለበት?» ለሚለው ጥያቄ በራሳቸው በአንጋፋ ጊሊዮናዊያኑ የሚሠጡት ምላሾች የተለያዩ ናቸው። አንዳንዶች ጊሊዮት በቤተ ክርስቲያን ሥር መሆን ይገባል ብለው አቋም ሲይዙ አንዳንዶች ደግሞ የለም ቤተ ክርስቲያንም ሆነች ጊሊዮት በራሳቸው ስብዕና እየተንቀሳቀሱ ማገልገል አለባቸው የሚል ነው።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች አቋም ግን አንድና ጥርት ያለ ነው። ቀደም ባሉት ዘመናት የኤስ.አይ.ኤም ጊሊዮናዊያን እጅግ የከበረ የወንጌል ሥራ በመስራታቸው ዛሬ የሚታየው መልካም ፍሬ ሊገኝ ችሏል። ጊሊዮናዊያኑ የከፈሉት መስዋዕትነት በተላሉ የሚገመት አይደለም። በመሆኑም ዛሬም ቢሆን የተሻለ የወንጌል ሥራ ለመሥራት ጊሊዮት የቤተ ክርስቲያንን ሥልጣን መሰሉ ለመሰሉ ተቀብሎ መንቀሳቀስ አለበት። ይህን መሰሉ ልምድ ያላቸው አንዳንድ ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት በዚህን መሰሉ የግንኙነት መሥመር ከተባባሪ የጊሊዮናዊያን ድርጅቶች ጋር ሲሰሩ አንፃራዊ በሆኑ መልኩ ምንም ችግር አልገጠማቸውም። ኤስ.አይ.ኤም ይህንኑ ፈለግ ቢከተል የሚያደለው ትርፋ ነው እንጂ ጉዳት የለውም ባይ ናቸው።

በጊሊዮት ከፍተኛ ኃላፊነት ላይ የተቀመጡት ሰዎች ግን ይህንን ሃሳብ ለማስተናገድ የተዘጋጁ አይመስሉም። በዚህም ምክንያት

²¹⁷ John Cumber, Count It All Joy, 249

²¹⁸ Ibid, P. 249

የኤስ.አይ.ኤም ኢትዮጵያ ሚሲዮን አንዳንድ ርምጃዎችን ለመውሰድ ሞክሮ ሳይሳካለት ቀርቷል። በ1989 ዓ.ም. በኢትዮጵያ ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ውስጥ በተባባሪ አባልነት ለመመዝገብ ጥያቄ ቢያቀርብም የመሪዎቹ ጉባዔ የጥያቄው አካሄድ ግራ የሚያጋባ እንደሆነ ጠቁሟል። አንድ የውጪ ሀገር የሚሲዮን ድርጅት በኢትዮጵያ ወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ውስጥ አባል ልሁን ብሎ ሲያመለከት የመጀመሪያው እንደሆነም ተጠቅሷል። የተከላት ቤተ ክርስቲያን የኅብረቱ አባል ሆኖ እያለም ሚሲዮኑ ለምን ዓላማ የአባልነት ጥያቄ ሊያቀርብ እንደቻለም አወያይቷል። ይህም ብቻ ሳይሆን የሚሲዮን ድርጅቱ ከወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት ጋር በጋራ ለመሥራት መፍቀዱንም አስታውቋል።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ሰፋፊ ራዕዮችና ሥራዎች ከፊቷ ተደቅነው እያሉ ለምን ሚሲዮኑ ዓይኑን ወደሌሎች እንደሚያነሳም በይፋ ተጠይቋል። የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን በተደጋጋሚ ጊዜያት ባደረገው የድርጅታዊ መዋቅር ለውጥ ሳቢያ ስሙንም የዚያኑ ያህል ለዋውጧል። የመጀመሪያው ስሙ *Sudan Interior Mission*, በአፅርአተ ቃል (*SIM*) በመባል የሚታወቅ ሲሆን በዚህ ስም ለበርካታ ዓመታት ከተጠራ በኋላ በአብዮቱ ዋዜማ አካባቢ የስያሜ ማሻሻያ በማድረግ *Society of International Missionaries, SIM* ተብሎ መጠራት እንደሚገባው ለውጡን ይፋ አደረገ። ለሦስተኛ ጊዜም ከግርግር 3-14/1980 እ.ኤ.አ የተሰበሰበው ጀኔራል ካውንስል የሚሲዮኑ ስም ከኤስ.አይ.ኤም ወደ ሲም (በአፅርአተ ቃሉ ላይ ምንም ለውጥ የለም) *Society for International Ministry, SIM* ተብሎ እንዲጠራ አጸደቀ። ይህ የስም መለዋወጥ አስፈላጊነት ከሚሲዮኑ ዓላማ፣ ከመዋቅሩ ማስተካከያና ሌሎች ተባባሪ የሚሲዮን ድርጅቶች ስለተጨመሩ ነው ብለው አንዳንዶች ሲከራከሩ፤ የለም የሰሙ ለውጥ በሚሲዮኑ ሥራ ላይ ያመጣው ጉልህ የአሠራር ለውጥ ስለሌለ ለስሙ መለዋወጥ የሚሰጠው የመከራከሪያ ነጥብ ደካማ ነው እያሉ የሚከራከሩ ሀገርኛ መሪዎችም አልጠቀሙ።

እንዲያውም አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ራእይ ከጅግሬው ጽኑ የወንጌል ፍቅር ጋር ሲነፃፀር እየደበዘዘ የሚሄድ ይመስላል በማለትም ሃሳባቸውን ይሰነዝራሉ። ያም ሆነ ይህ ግን የኤስ.አይ.ኤም ሚሲዮን ዛሬም በደብዛዛ የግንኙነት መስመር ራሱን ችሎ ራሷን ከቻለችው፣ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር እየሠራ ይገኛል። ሁለቱም የራሳቸው የልማት ፕሮግራሞች አሏቸው። ሁለቱም የሥነ-ጽሑፍ አገልግሎት፣ የከተማ አቀፍ አገልግሎት፣ የሥነ-መለኮት ማስተባበሪያ ክፍሎችና ሌሎችም አገልግሎቶች አሏቸው። ብዙ ሁለቶች

ለአንድ ቤተ ክርስቲያን አንድ ዓላማ እየተነደፉ ነው። አንድና ዋነኛዋ ባለጉዳዩ ቤተ ክርስቲያን ሌላኛው «ተባባሪው» ሚሲዮን።

ለሰባ ዓመታት ያህል ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር በትጋት ሲሰራ የኖረው ኤስ.አይ.ኤም ዛሬ ራሱን በራሱ እየመራ በኢትዮጵያ ውስጥ መንግሥታዊ ካልሆኑ ድርጅቶች (NGO) እንደ አንዱ በመቆጠር ከኢትዮጵያ መንግሥት ጋር በስፋት ለመሥራት የሥራ ፈቃድ አግኝቷል፤

«... ፍትህ ሚኒስቴርን ለፈቃድ ጉዳይ የጠየቅነው ጥያቄ ከሁለት ዓመት ቆይታ በኋላ በአዎንታ ተመልሶልን ምስክር ወረቀቱን ሰኞ ለግግኘት ተስፋ አለን። ፈቃድ ግግኘታችን ደግሞ ለምንግራው ሥራዎች ከመንግሥት ጋር ለመፈራረም ያስችለናል»²¹⁹

በማለት የሚሲዮኑ ዲሬክተር የሆኑት ሰው በአንድ የቤተ ክርስቲያኒቱ ከፍተኛ የመሪዎች ጉባዔ ላይ ደስታቸውን ገልጸው ነበር። ለመሆኑ ሚሲዮኑ ከሐዋርያዊ የወንጌል ተልዕኮ ዓላማ ወደየት አቅጣጫ እየተጓዘ ይሆን? ነገ ምላሹን ይሰጣል። ...

ያላየናቸው ዓመታት

የእግዚአብሔር ሰው ሙሴ የጸለየው ጸሎት በመዝሙረ ዳዊት ውስጥ እንደሚከተለው ተጠቅሷል፤

«የዘመናችንንም ዕድሜ ሰባ ዓመት
ቢበረታም ሰግንኝ ዓመት ነው፤
ቢበዛ ግን ድካምና መከራ ነው፤
ከእኛ ቶሎ ያልፋልና፤ እኛም እንገለግለን»
(መዝ. 90:10)

ሰባ ዓመታት ለሰው ልጅ ዕድሜ አማካይ ጣሪያ እንደሆነ ሙሴ ያረጋግጥልናል። ከዚያ ከፍተኛ ያለ የዕድሜ በረከት አስከትሏቸው የሚመጣው ድካምና መከራ እንደሆነም ያመለክታል። የሰው ልጅ ውሱን ነው - የዕድሜ ጣሪያም ተበጅቶለታል። ቤተ ክርስቲያን ግን እንደ ሰው የምድራዊ ስንብት የሞት ቀጠር አልተበጀላትም። የመጨረሻ የዕድሜ ገደብም አልተጣለባትም። እስከ አምላክ የምፅአት ቀን ድረስ ቤተ

²¹⁹ ቲም ፌሎስ (የሚሲዮኑ ዲሬክተር) በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጠቅላላ ጉባዔ ላይ ያቀረቡት ሪፖርት፤ ነሐሴ 20-23/1990 ዓ.ም. ጂግ

ክርስቲያን ተሞሽራና ተሸልማ እንደ አማረች ትኖራለች። የፊት መጨማሪያና እድፍ ከዕድሜ ብዛት ጋር አይከተላትም።

«ክርስቶስ ይህን ያደረገው ቤተ ክርስቲያንን ሊቀድሳት ፈልጎ ነው፤ የቀደሳትም በቃሉ አማካይነት በውሃ አጥቦ ነው። በዚህ ዓይነት ዕድፍ ወይም የፊት መጨማሪያ ወይም ይህን የመሰለ ሌላ መጥፎ ነገር ሳይገኝባት እንከን የሌለባት ንጽሕትና ውብ አድርጎ በፊቱ ያቀርባታል።» (ኤፌሶን 5:26-27)

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የሰባዎቹን ዕድሜ አልፋ ወደ ሰማኒያ እየተጠጋች በመሄድ ላይ ነች። ይህ የዕድሜ ጣሪያ ሙሴ እንደ ጸለየው ለቤተ ክርስቲያን የድካምና የመከራ ዳርቻ እንዳልሆነ ማረጋገጥ አያዳግትም።

ባለፉት ሰባ ሁለት ዓመታት በቤተ ክርስቲያኒቱ ታሪክ ውስጥ በርካታ ምዕራፎችን የሚያጽፉ ድርጊቶች ተፈጽመዋል። የታሪኮቹ ሁሉ ፈፃሚ ግን እግዚአብሔር አምላክ ራሱ ነው። ዛሬ የሚተረከው ገድልም የሰዎች አሸናፊነትና ገናናነት የሚንጸባረቅበት ሳይሆን በመንፈስ ቅዱስ እርዳታ በደካሞች የተከናወነ ታላቅ የወንጌል ሥራ የሚወራበት መሆኑን ደግሞ ደጋግሞ ማረጋገጥ ይቻላል። እነዚያ ምሥክር አባቶች የተለወጡትና የሌሎችንም ሕይወት የለወጡት በወንጌል ኃይል ብቻ ነው። አቶ ብርሃኑ ደረሰ እንዲህ ይገለጹታል፤

«... የእምነት አባቶቻችንና እናቶቻችን ራዕያቸው በልባቸው የተቀጣጠለባቸው፤ የደቡቡን ምድር ተልዕኮ መነሻ አድርገው፤ በልባቸውና በአእምሮአቸው የተቀረጸውን አንድ ወጥ እቅድ ይዘው፤ የሌላ ቤተ እምነት ፍላጎ ሲወረወርባቸው፤ የፋሽስት ኢጣሊያ በምብና ጥይት ሲዘንብባቸው፤ የለወጣቸውንና ያከበራቸውን ጌታ ይዘው ከእምነታቸው ፈቀቅ ሳይሉ በጥንቅታ የታሰረውን፤ በዛፍና በፍጥረት የሚያመልከውን አካባቢ በመለወጥ በኢትዮጵያ ታሪክ ያልተሰማ ሰላማዊና መስዋዕታዊ ግስጋሴ አደረጉ። የሰው ልብ ጭካነት እስኪመነጠርና መንፈሳዊው ጨለማ በክርስቶስ ብርሃን እስኪለወጥ ድረስ አላረፉም። የሰደድ እሣቱ እንዳይጨልምና እንዳይጠፋ ጉልበታቸውን ሳይቆጥቡ አፈሰሱ። ሥጋን ነፍስንና መንፈስን በመለወጥ ምድሪቱ ከአሁን ቀደም ያሳየችው ተፃምራት ታየ። ጌታን ሰላክበሩ ተዋጋላቸው። ጌታ እንደ ገደኛ ሲያነጋግራቸው አካባቢው ሰማ። በሕዝቡም ዘንድ ሞገስ አገኙ። አስደንጋጭ ሆኖም ጭራሹ የኢየሱስ ሰዎች ተባሉ።»

እግዚአብሔር ነገሠ ከብር ለበሰ። ምድሪቱ ተለወጠች። መንፈሳዊ ብርሃን በሚያስደገቅ ሁኔታ ታየ። ፈሪሃ እግዚአብሔር ምድሪቱን ሸፈነ።²²⁰

ዶ/ር ተስፋዬ ያዕቆብም ይህንኑ ገለፃ ያጸኑታል፤

«የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ የኢየሱስ ክርስቶስ የወንጌል ሥርጭት ታሪክ ነው ግለት ይቻላል። ስለዚህ ባለፉት የሰባ ዓመታት ታሪክም ሆነ ወደፊት ቤተ ክርስቲያኒቱ አገልጋይ ወንጌላዊያንንና ምዕመኗን በአንድ ላይ አስተባብራ በግለግራት ሕዝቦችን ወደዘላለማዊ የእግዚአብሔር መንግሥት ትጠራለች።»²²¹

ባለፉት ዘመናት የተከናወኑትና የተገኙት የወንጌል ፍሬዎች በሙሉ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ውጤቶች ከሆኑ ዘንድ ለነገስ ቤተ ክርስቲያኒቱ ያላት ዋነኛ ራዕይ ምንድን ነው? ያላየናቸውን የነገ ቀናት እንደምን ለወንጌሉ ሥራ ልናውላቸው እንችላለን? የወደፊቱ የቤተ ክርስቲያኒቱ አቅጣጫ ምን ይመስላል? እነዚህንና የመሳሰሉትን ጥያቄዎች የሚመልሱልን ይህ የታሪክ መጽሐፍ በተዘጋጀበት ዓመት ቤተ ክርስቲያኒቱን ለመምራት እግዚአብሔር አደራና ቀንበር ያሸከማቸው ቀዳሚ አገልጋዮች ናቸው። ብዙ ባለ ራዕዮች ቢኖሩም የተጠቀሱት ግን እጅግ ውሉኖቹ ብቻ ናቸው። ራዕያቸውን ከራሳቸው አንደበት በራሳቸው አገላለጽ እንደሚከተለው አቅርበናል፤

በቅድሚያ ግን የቤተ ክርስቲያኒቱ የዛሬና የነገ ራዕይ ምን ይመስላል? ለሚለው ጥያቄ ምላሽ የሚሰጠን የቤተ ክርስቲያኒቱ የተልዕኮ ራዕይ እንደሚከተለው ይነበባል፤

የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ራዕይ ዓለም ሁሉ የምሥራቹን ቃል እንዲሰማ፣ ሰዎች በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ የሚገኘውን የዘላለም ሕይወት ምሥጢር ተረድተውና አምነው በአካሉ ውስጥ ሕያው ክፍል በመሆን በዘላለማዊ መንግሥቱ ሥራ መልካም ደቀመዝሙርና አገልጋይ እንዲሆኑ ማብቃት ነው።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሰጠን «በታላቁ ተልዕኮ» ትዕዛዝ መሠረት የወንጌሉ ቃል ለኢትዮጵያ ሕዝብ እንዲዳረስ አልፎም እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ በማወጅ ነፍሳት በኢየሱስ አምነውና የዘላለም ሕይወት ተስፋን ተቀብለው በመንፈስ፣ በአካልና በእምሮ ሙሉ ስብዕና

²²⁰ ብርሃኑ ደረሰ፤ ለ37ኛው የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጠቅላላ ጉባዔ የተዘጋጀ የመክፈቻ ንግግር፤ ወላይታ ሶዶ፤ ነሐሴ 1991 ዓ.ም.

²²¹ ተስፋዬ ያዕቆብ (ዶ/ር)፤ የወደፊት አቅጣጫ ጠጃሚ ግስታወሻ፤ ነሐሴ 1991 ዓ.ም.

ኖሯቸው ለእግዚአብሔር ከብር የክርስቶስ ደቀመዛሙርት እንዲሆኑ ግድረግ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አብይ ተልዕኮዋ ነው።

ለዚህን መሰሉ የታላቁ ተልዕኮ ተፈጻሚነትም የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የምትጠቀምባቸው ዋና ዋና ስልቶች የሚከተለውን ይመስላሉ!

1. ወንጌል ወደ አልደረሰባቸው ክልሎች ወንጌላዊያንን ግሠግራት!
2. የወንጌል ሰባኪነት ባለአደራነታቸውን ግክናውን በሚችሉበት አጋጣሚዎች ሁሉ ኃላፊነታቸውን ለመወጣት የሚያስችላቸውን ድጋፍ መስጠት!
3. ወንጌል በተሰበከባቸው አካባቢዎች ሁሉ አጥቢያ ቤተ ክርስቲያናትን መትከል! መጽሐፍ ቅዱሳዊና መልካም መንፈስ ያላቸውን መሪ አገልጋዮች ግፍራት!
4. በግያጳርጥ፣ ሥልታዊ የመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርትና የሥልጠና መርሐ ግብር አግካይነት የመላው ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን መሪዎች የአመራር ብቃት ግሳደግ!
5. በቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያናት ዙሪያ በተለያዩ ድርጅታዊ መዋቅሮችና በሚከናወኑ ተግባሮች ዙሪያ የኃላፊነትና እንዲሁም የግልፅነትን አስተሳሰብ ግለረጽ ናቸው።

ለእነዚህ ስልቶች ተግባራዊ መሆን የቤተ ክርስቲያኒቱ ማዕከላዊ እሴቶች መጠበቅና በተግባር መዋል እንዳለባቸው እሙን ነው። «ቃለ ሕይወት» የሚለው የቤተ ክርስቲያኒቱ ስያሜ በራሱ ወደ መጽሐፍ ቅዱስ መሠረታዊ አስተምህሮ የሚያስጠጋ ስለሆነ ቤተ ክርስቲያኒቱ መጽሐፍ ቅዱስ «አቻና መተኪያ» የማይገኝለት የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነ በሚገባ ታምናለች። ለቃሉም ሥልጣን ሙሉ ለሙሉ ትገዛለች።

ምዕመናንም ለታላቁ የወንጌል ተልዕኮ ባለአደራነታቸውን መወጣት እንደሚገባቸው ቤተ ክርስቲያን አጥብቃ ታስተምራለች። የክርስቶስን አካል ኅብረት እንዲጠብቁም ተግታ ታተጋለች።²²²

ባለፉት ዘመናት ግስጋሴው ያልተገታው የወንጌል ሰደድ በሰዎች ልብ ውስጥ ያለውን የኃጢአት ግብስብስ እያቃጠለና የደህንነት አዋጅ እያበሰረ ሸለቆውንና ምድረ በዳውን አለምልግል። ጨለማውንና ጉሙን እየገፈፈ የጽድቅን ብርሃን አብርቷል። ቢሆንም ግን ዛሬም ቢሆን የቃለ

²²² ዝኒ ከግሁ፤

ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ራእይ ወደ ቀድሞው «የእሳቱ ዘመን» እንመለስ የሚል ነው። እሳቱ ያልጠራውን አብዝቶ ሊያጠራ እንደሚገባ ይታመናል። የምዕመኑ ጨውነትና ብርሃንነት መፃዛው ገንኖ እንዲወጣ ጉጉቱ አለ። ወደ እሳቱ ዘመን እንመለስ የሚለው የቤተ ክርስቲያኒቱ ፕሪ እኔነትን በመስቀሉ ሥር አስጥሎ እጅ ለእጅ አያይዞ የሚያስርጥ ኃይል እንዲሆንም ተስፋውና ምኞቹ ታላቅ ነው።²²³

ለዚህን መሰሉ ምኞት ተፈጻሚነት ደግሞ መሪዎች ቀዳሚውን ድርሻ መውሰድ እንዳለባቸው አቶ ኩርሴ ሸፈኖ ያሳስባሉ፤

የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንደራሳቸው ቤተሰብ አባላት ታዳጊ ተተኪዎቻቸውንና ምዕመኑን በሚገባ ሊያሳድጓቸው ይገባል። ቤተ ክርስቲያን ያደጉ አገልጋዮችን የምታጣው አሳዳጊ መሪ ስታጣ ነው። ማፍረስ ቀላል ቢመስልም መገንባት ግን እጅግ አስቸጋሪ ነው። ቤተ ክርስቲያን ሰዎች ተስፋ እየቀረጡ የሚኮበሉባት ሥፍራ ሳትሆን የልብ እርካታ የሚገኝባት ሰብሳቢ እናት ልትሆን ይገባል። ለዚህ ደግሞ የቤተ ክርስቲያን መሪ አገልጋዮችና ቀዳሚ አባቶች ተገቢውን ሚና መጫወት ይጠበቅባቸዋል።²²⁴

የቤተ ክርስቲያን መሪዎችና ቀዳሚ አባቶች በመጀመሪያው ረድፍ ላይ መቆማቸው አግባብ ቢሆንም ተከታይ ትውልድ ደግሞ ቆም ብሎ የቀዳሚዎቹንና የአንጋፋ አባቶቹን መልካም ፈለግ ሊከተል እንደሚገባ አቶ ደምሴ ማዴ አበከረው ይመክራሉ፤

አባቶቻችን ያስተባቸውንና የተጓዙባቸውን አስቸጋሪ የእምነት ጎዳናዎች ስናስብ ያጋጠሙንቸው ጋራጣዎች ብዛትና ከፋት ምን ያህል እልህ አሰጢ ፊሽ እንደሆነ መረዳቱ አይከብድም። እነዚያ መራራ ጉዞዎችና መስዋዕትነቶች ዛሬ በቃል ሲተረኩና በጽሑፍ ሲገበቡ ከታሪክነት ላያልፉ ይችሉ ይሆናል። ታሪክን አንብበና ገዮችን ከድኖ ማስቀመጥ ብቻ አግባብ አይደለም። ተተኪው ትውልድ ለአባቶቹ ተጋድሎ ተገቢውን አክብሮት ሊሰጥ ይገባል። አክብሮት ብቻ ሳይሆን የቆመበት መሠረት ሊጠነከር የበቃው አባቶቹ በከፈሉለት የመከራ ዋጋ እንደሆነም ሊገነዘብ ይገባል። ቀዳሚዎቹ አባቶቻችን ለእኛ ህያው የታሪክ ማስረጃና የክብሩ ጌዎቻችን እንደሆኑ መረዳቱ ግድ ነው። እነርሱ የቀመሱትን ዓይነት መራራ ጽዋ ዛሬ በእኛ ዘመንና በመጫው ትውልድ ዘመን ላይኖሩ ይችሉ ይሆናል። ይህም ባለመሆኑ እድለኞች ነን ልንል አይገባም። የእነርሱ መከራ መከራችን፣ የእነርሱ ሰደት የእኛም እንግልት እንደሆነ በመቁጠር ለቀዳሚዎቻችን ቀዳሚውን ሥፍራና ክብር ልንሰጥ ይገባል።²²⁵

²²³ ብርሃኑ ደረሰ፤ ... የመከፈቻ ንግግር

²²⁴ ኩርሴ ሸፈኖ፤ አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ ይበረታሉ፤ ያድጋሉም፤ ያልታተመ፤ ግንቦት 1990 ዓ.ም.

²²⁵ ደምሴ ማዴ፤ ቃለ መጠይቅ፤ ነሐሴ 1991 ዓ.ም.

ከዚህ በተጨማሪም የዛሬውና የነገው የቤተ ክርስቲያን ትውልድ ከታላቁ የወንጌል ተልዕኮ በተጓዳኝነት ታላላቅ አደራዎች ከፊት እንደሚጠብቁትም መሪዎች አንዳንድ ሃሳቦችን መጠቀማቸው አልቀረም።

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ቀዳሚ ታሪክ በቤተ ክርስቲያን ልጆች ተከታታይነት ባለው መልኩ ተጽፎ ባለመቀመጡ ትልቅ ጉዳት ደርሷል። ይህ ስህተት ነገም እየተሳበ ለተተኪው ትውልድ እንዳይደርስ እርምጃ መውሰዱ ተገቢ ነው። ስለሆነም በጽሁፍ የሰፈሩ የታሪክ መረጃዎችና ታሪካዊ ቅርሶች ተሰብስበው በየመልካቸው በቋሚነት ሊቀመጡ ይገባል።

(አቶ ኩርሴ ሸፈኖ)

ቤተ ክርስቲያን ለአገልግሎቷ ድጋፍ ለማግኘት በተረጋገነት ስሜት የሌሎችን እጅ ብቻ በመጠበቅ ያሳለፈቻቸው ዘመናት መደገም የለባቸውም። ራሷን በራሷ በማቆም በምዕመኗ ጽኑ ድጋፍ ልትጠናከር ይገባል። አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ከወንጌል ሸሪኮች ጋር የሚፈጸሙት አገልግሎቶች ከግብታዊነት የጸዱና በስልትና በዕቅድ የሚከናወኑ መሆን አለባቸው።

(አቶ ብርሃኑ ደረሰ)

መሪ ለምዕመኑ አቅጣጫ የሚያሳይ ስለሆነ እርሱ ቀድሞ ሌሎችን ማስከተል ይጠበቅበታል። ፊት ለፊት ቀድሞ የማይገኝ ካልሆነ መምራት አይችልም። ለመምራት ደግሞ ለመማር ፈቃደኛ መሆንን ይጠይቃል። ለመማር ፈቃዱ የሌለው መሪ ልምዱ በትናንት ብቻ ስለሚወሰን ተመሪዎች ይቀድሙታል። ስለዚህም ከትናንትናው ልምድ ለዛሬው የሚጠቅሙ ብዙ ነገሮች ቢኖሩም አንድ መሪ በየዕለቱ ከጌታ ለመማርና ምሳሌነት ባለው ሁኔታ ለመምራት ፈቃደኛና የተዘጋጀ መሆን ይጠበቅበታል።

(ዶ/ር ተስፋዬ ያዕቆብ)

እያንዳንዱ ምእመን በሀገሩ ጉዳይ ላይ ቅርብ የሆነ እውቀትና ተሳትፎ እንዲኖረው በቂ ትምህርቶችና ሥልጠናዎችን መስጠትና ወጣቱን ለሀገር፣ ለሕዝብና ለቤተ ክርስቲያን አደራ ተሸካሚነት ማብቃት ትኩረት ሊሠጠው ይገባል። በተለይም የቤተ ክርስቲያን ወጣቶች በመንፈሳዊው አቅጣጫ ብቻ ሳይሆን ለሥራና ለአዳዲስ እውቀቶች ፈጠራ ራሳቸውን እንዲያዘጋጁ ማበረታታት አግባብ ነው።

(አቶ ግርማ ሀናኖ)

የመንፈስ ቅዱስ ስጦታና አጠቃቀሙ በሚገባ አለመታየቱና በተግባር የሚተረጎም አቋም ባለመወሰዱ ቤተ ክርስቲያናችን በብዙ መልኩ ተጎድታለች። ከእግዚአብሔር ያገኘችውን በረከት እንደሚገባ ለንጠቀምበት አልቻልንም። ስጦታ ያላቸውን ሰዎች ለንይዝ አልቻልንም። በብዙ አንፃር ጉልህ አገልግሎት ያላቸውን ወንጀያችንና ሴቶች ልጆቻችንን ለሌሎች እያበረከትን መኖር የለብንም። ይህም ብቻ አይደለም! የተሻለ ሃሳብ የሚሠጡትን እና ጥያቄ በመጠየቅ የሚያነቁንን ወጣቶቻችንን አክብረን በማቅረብ ሃሳባቸውን በትህትና ለናስተናግድላቸው ይገባል።

(አቶ ሽፈራው ወ/ሚካኤል)

ለወንጌል አገልግሎት ያለን የራእይ አድግስ ሰፋ ብሎ ሊታይ ይገባል። ከወሰን አካባቢዎች ትኩረታችንን አንስተን በሀገራችን አራቱም ማዕዘናት ለንስፋፋ ይገባል። አልፎም ተርፎም በዓለም ዙሪያ ሁሉ ለበረከት እንድንሆን አርቀን መመልከትና ማቀድ ይኖርብናል። በኢየሩሳሌም፣ በይሁዳ፣ በሰማሪያ ከዚያም እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ እንዲሄዱ ለደቀመዛሙርቱ ትዕዛዝ እንደተሰጠ ሁሉ እኛም ከአካባቢያችን ወጣ ብለን ዓለምን መድረስ ይኖርብናል።

(አቶ ጥላሁን ኃይሌ)

ልጆቻችንን በእኛ እርምጃ ልክ እንዲራመዱ ብቻ ማድረግ የለብንም። የእነርሱንም የእርምጃ መጠንና ፍጥነት ከእኛ ጋር እያነጻጸርን ለናስተምራቸው ይገባል። ለንተያይ፣ ለንደግመጥ፣ ለንመካከር ጊዜውም ግድ ይለናል እኛም ዝግጁ መሆን ይጠበቅብናል።

(ዶ/ር ሙላቱ ባፋ)

የልማት አገልግሎት አሠጣጣችን ስለት የገብረተሰባችንን ሕይወት የሚለውጥ፣ አዲስ ተስፋንና ልምላሚን የሚጠቁም መሆን ይገባዋል እንጂ በተለመደ ሂደት የሚቀጥል የዕለት ተዕለት ሩጫ ብቻ መሆን የለበትም።

(አቶ አይዲቆ አየለ)

ቀዳሚ የወንጌል አገልጋይ አባቶቻችን ሩጫቸውን ፈጽመው መሰናበታቸውን ስንሰማ ብቻ ማዘንና መጸጸት የለብንም። በሕይወት ባሉበት ዘመንም ከእግራቸው ሥር ቁጭ ብለን የሚሉትን ለናደምጥ፤

የግሪክንን ልንታዘዝ፤ ከዚህም ከፍ ብሎ ጉድለታቸውን እየሸፈንን ልንንከባከባቸው ይገባል።

(አቶ ደምሴ ግዴ)

እነዚህ ራዕዮች፤ ምክርችና ምቅቶች ከላይ የተዘረዘሩት የውስን ሰዎች ሃሳብ ብቻ አይደሉም። ብዙ መሪዎችና ምዕመናን የሚጋሯቸውና እንደ መልህቅም ሊታዩ የሚገባቸው መርሆዎች እንደሆኑም መጠቆም ይቻላል። በእነዚህ ጉልህና አንኳር ሃሳቦች ውስጥ በርካታ ዝርዝር ጉዳዮች ሊካተቱ ስለሚችሉ ዋናዎቹን ሃሳቦች ብቻ መጥነን ለመጠቅለል ተገድናል።

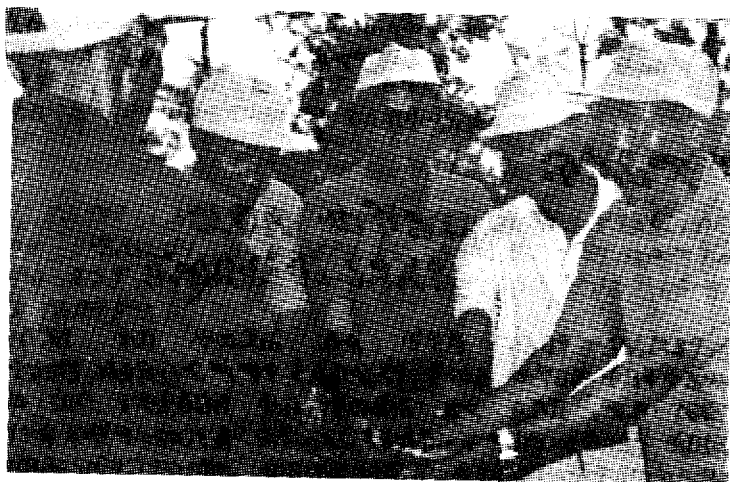
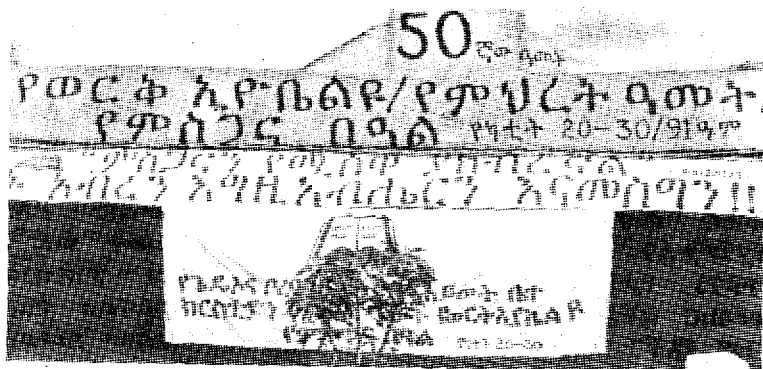
ከዚህ በተረፈ የጎደለው በተከታዩ ትውልድ ሊግላ ይገባል። የተዘነጋውም በአስተዋይ ጸሐፊ ብዕር መዘከሩ አይቀርም። የሰባ ዓመታት የቤተ ክርስቲያኒቱ ታሪክ እንደ ባህር ሆኖ የሰፋ፤ እንደ ግዕድን ገና የሚቆፈር መሆኑንም ለወርተረኛው ተከታይ ትውልድ በአደራ እናስታውቃለን። እኛ በውስን ቅዶችና ገዶች ሰባ ዓመት ወደ ጎሳ አፈግፍገን የታየንን በማሳየት፤ የገባንን በመግለጽ፤ ያነበብነውን በግመሳከር በችሎታችን አቅም ያዘጋጀነውን እነሆ ብለናል። ተከታዩ ቻችንም የእኛን «እነሆ!» ተቀብለውና የእነርሱንም አክለው ለመጪው ትውልድ የአባቶቻቸውን አሻራና የእነርሱን የእርምጃ ፈለግ በጽሑፍ እንዲያቆዩ አደራ በግለት በሚቀጥሉት ሦስት የመጨረሻ ግጥቃለያዎች ሰፊውን ምዕራፍ በውስን መደምደሚያዎች እንጠቀልላለን።

ልዩ ምዕራፍ

የመጨረሻው አንድ የአደራ ቅብብሎሽ

የጌዴኦና የበረና ዞኖች ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የተመሠረተችበት 50ኛው ዓመት የኢየሱያ የምሥጋና በዓል የካቲት 20 ቀን 1991 ዓ.ም. በዲላ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ግቢ ውስጥ በተከበረበት ዕለት የቤተ ክርስቲያኒቱ አንጋፋ መሪዎች ለተከታዩ ትውልድ ተወካዮች የወንጌል አደራ ርክክብ ሥነ-ሥርዓት ፈጽመው ነበር። እኛም በዚህ የአደራ ርክክብ ሥነ-ሥርዓት ላይ በአደራ ተረካቢው ወጣት ትውልድ ተወካዮች የቀረበውን የቃል ኪዳን መግለጫ መሎ ጽሁፍ ለመጽሐፉ መደምደሚያነት እንዳለ ተወስነዋል!

« . . . ለወንጌል ጥሪ ፈጣን ምላሽ በመስጠት በቀደምትነት ጌታን የተቀበሉ አባቶቻችን በወቅቱ በተለያዩ አቅጣጫዎች በተነሳባቸው ሰደት ምክንያት የመገረፍ፣ የመታሠርና በአጠቃላይ የመሰቃየት ዕጣ ደርሷቸዋል። በጌታም ኃይል ያንን መከራ ሁሉ በድል እንደተወጡት ከታሪክ መጽሐፍ አንብቦን የተረዳነው ሳይሆን ዛሬ በመካከላችን በሕይወት ካሉ አባቶቻችን አንደበት በጅሮአችን የሰማነውና በሰውነታቸው ላይ ካለው ጠባሳ በዓይናችን በማየት ያረጋገጥነው እውነት ነው።

የጌዴአ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ወጣቶች የአደራ ቃል ከቤተ ክርስቲያኒት መሪ እጅ ሲቀበሉ።

... በቂ የሆነ የትምህርት ዕውቀት ባይኖራቸውም እግዚአብሔር ያበራላቸውን የወንጌል ብርሃን በማያሻማ ሁኔታ በመረዳትና በገጠማቸው ስደት ሳይበገሩ መላ ሕይወታቸውን በመስጠት ለበራላቸው የወንጌል እውነት ታዘዋል። በመንፈሳዊው አቅጣጫ ብቻ ሳይሆን በኢኮኖሚ፣ በትምህርትና በመሳሰሉት የዕድገት ጎዳና የሚገሰግስ ሕዝብ በመሆኑም ችለዋል። ለዚህ ሁሉ ዕድገትና ለውጥ ዋና መሠረቱ ወንጌል ነው።

... እንግዲህ እንደ እግዚአብሔር ዕቅድና ሃሳብ በአባቶቻችን የተጀመረው የወንጌል ታሪክ አንድን ትውልድ ተጉዞ እነርሱም ለቀጣዩ ትውልድ ባለአደራዎች ለሆኑ ወጣቶች ሊያስረክቡ ጊዜው አሁን ሆኗል።

እንደ ጥንቱ የእምነት አርበኞች አባቶቻችንም የወንጌልን አደራ ለቀጣዩ ትውልድ የሚያስረክቡበትን ወቅት ጠንቅቀው በማወቅ ለእኛ ሊያስተላልፉልን፤ እኛም አደራውን ለመቀበል በመስማማት ቃል ኪዳናችንን ለማጽናት በእግዚአብሔርና በእግዚአብሔር ቅዱሳን ፊት ቆመናል።

... ይህንን የወንጌልና የታሪክ አደራ ለመቀበል ምንም እንኳን እንደ አባቶቻችን በተለያዩ ችግሮች ውስጥ ያላለፍንና እንደ ብላቴናው ሰሎሞን ግራና ቀኝ የማናውቅ ብንሆንም ህፃናትን ጠቢባን የሚያደርግ አባቶቻችንን የመራቸው አምላክ ከእኛም ጋር ሆኖ በድል እንደሚመራን እምነታችን በእርሱ ላይ ነው። ስለሆነም ከአባቶቻችን የተረከብነውን የወንጌል አገልግሎት የበለጠ ለማርጥና በቀለም ትምህርት በማጎበራዊና በኢኮኖሚያዊ የዕድገት አቅጣጫዎች ሁሉ የሚጠበቅብንን ግዴታና ኃላፊነት ለመወጣት መስዋዕትነት የሚያስከፍሉ ሁኔታዎችን ሁሉ በመቋቋም ለማገልገልና ለመገልገል በእግዚአብሔር ሕዝብ ፊት ቃል ኪዳን እንገባለን። በሁሉም አቅጣጫ ፍሬያማ አገልግሎት ለትውልድ ማበርከት እንችላለን። ዘንድ የአባቶቻችን ምክርና ጸሎት እንዳይለየን በትህትና እንጠይቃለን።²²⁶ እነዚህ የአባቶቻቸውን ፍጫ በጽናት ለመቀጠል የአገልግሎቱን ዱላ የተቀበሉት ወጣቶች ታላቅ አደራ ከፊታቸው የሚጠበቅባቸው ቢሆንም በጊዜውና በሰዓቱ ለልጆቻቸው አደራቸውን ያስተላለፉት አባቶችም ሊመሰገኑ ይገባል።

²²⁶ የጊደኦና የቦረና ዞኖች ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የቀጣዩ ዘመን አገልግሎት ተረካቢ ወጣቶች የቃል ኪዳን መግለጫ፤ ያልታተመ፤ ጊደኦ፣ ዲላ፤ የካቲት 20 ቀን 1991 ዓ.ም.

የመጨረሻው ሁለት

የመቃብሯ ዛፍ

አባባ አላሮ ጉቱሌ ከሲዳማ ያናሲ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ቀዳሚ የወንጌል አገልጋዮች መካከል አንዱ ናቸው። ትውልዳቸው ወላይታ ይሁን እንጂ ዘመናቸው ያለቀው በሲዳማ ምድር ነው። እኒህ አባት በ1900 ዓ.ም. እንደተወለዱ ታሪካቸው ይገልጻል። ክርስትናን የተቀበሉት በ30 ዓመታቸው ነው። የወንጌሉን የምሥራች እንደሰሙ ወዲያው ራሳቸውን ለአገልግሎት ለይተው በ1932 ዓ.ም. ጉዞአቸውን ወደ ቀድሞው የሲዳሞ ክፍለ ሀገር ያደርጋሉ። እዚያም እንደደረሱ የወንጌል አገልግሎት ቀንበር ለመሸከም ጊዜ አልወሰደባቸውም። ተሸከመውም ያልታረሰውን የሰዎች ልብ ለማረስ መትጋት ጀመሩ። የመጀመሪያውን የምሥራች ዘር የወረወሩትም በሀገሬው ወደ ተፈራ አንድ ቃልቻ ዘንድ ነው። ቃልቻው አቶ ሺፎ የደረሰውን የወንጌል የምሥራች ያስተናገደው በፍቅር አልነበረም። አላሮን የፊጥኝ አሳስሮ አስገረፋቸው፤ አስቃያቸው። አላሮ አልተበገሩም እየተገረፉ በቃልቻው ግቢ ለተኮለኮለው ካዳሚ ሕዝብ የወንጌሉን የምሥራች በከፍተኛ ድምጽ ያውጁ ጀመር። ከፊሉ ሲወግራቸው ከፊሉ ለምሥራቹ ቃል ልቡን ይሠጥ ጀመር።

ቃልቻው ሺፎ በትዕይንቱ ተደናገጦ «ይሄ ሰው ሕዝቤን ግርኮ ይጨርሳል» በሚል ሥጋት ወዳጁ ከነበሩት የሀገሬው ቅርና መልክኛ ጋር በመመካከር አንድ ውጣኔ ላይ ይደርሳሉ።

«አላሮ በሲዳሞ ምድር ከሰነበተ ሕዝቡን ወደራሱ ወንጌል ሊግርክ አይደል? . . . ይሄ ከመሆኑ አስቀድሞ ግን የፊጥኝ በግሰር እየገረፋችሁ የብላቴን ወንዝ አሻግራችሁ ምድረ በዳ ውስጥ ጣሉት አንድም አውራ ይብላው አለያም እዚያው የመጣበት ሀገር እየተንፋዋቀቀ ይድረስ» የአገሬው መልክኛ አቶ ልዑል ሰገድም ለወታደሮቻቸው ይህንኑ ትዕዛዝ ይሠጣሉ። ወታደሮችም እንደታዘዙት በግድረግ አላሮን የፊጥኝ እንደታሠሩ ከብላቴ ወንዝ ግዶ አሻግረው ምድረ በዳ ውስጥ ወርውረዋቸው ይመለሳሉ።

አላሮ አልሞቱም ወይንም እንደታቀደላቸው በዚያው አልቀሩም። ከጥቂት ቀናት በኋላ እዚያው ቦታ ወንጌል ሲሰብኩ ተገኙ። ደፋሩ አላሮ ምህረት አልተደረገላቸውም። በድጋሚ በጨካኞቹ የወንጌል አሳዳጆቹ እጅ በመውደቃቸው በተፈሪ ኪላ ወህኒ ቤት ተወረወሩ። የእስራት

ጊዜያቸውንም እንደጨረሱ አልህ የገቡለትን ወንጌል እየሰበኩ አጥቢያዎችን በብዛት ያቋቋሙ ጀመር። ይህ ሁሉ ሲሆን ግን ደመወዝ የሚባል ነገር አልነበራቸውም። ወንጌል ይሰብካሉ ቤተ ክርስቲያን ይመሠረታል። ይህ ነው ደመወዛቸው።

አባባ አላር በወንጌሉ ሥራ ላይ ሲጣደቱ ለ43 ዓመታት አብረው የኖሩት ባለቤታቸው ወ/ሮ ሾሎቴ አላር ድንገት ዘር ላይተው በሞት ይለዩአቸዋል። ሀዘናቸው መሪር ቢሆንም ተስፋ ግን አልቆረጡም። ሰነባበቱና ሰብራታቸውን እንዲያስረሷቸው ሌላ ሚስት አገቡ። በእኒህም ሴት ላይ ሁለት ተስፋ ጥለው ነበር። አንድ የአብሮ አደግ ሚስታቸውን ሀዘን እንዲያስረሷቸው ሁለትም የመከነውን ዘራቸውን አለምልመው የልጅ ፍሬ እንዲያስታቅፋቸው።

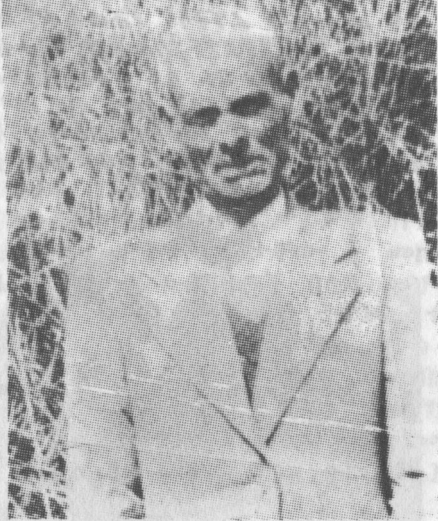

አባባ አላር ጉትሌ

አዲሷ ባለቤታቸው ከጠበቁት በላይ ተመጅቻል። አንዳቸው አንዳቸውን ሲጠሩም «እማ! አባ» እየተባባሉ ነበር። የፍትራቸው መጓዛ ገና ወጣ። የልጅ ፍሬ ግን ሊመጣ አልቻለም። የልጅ ጉጉታቸውን እርግፍ አድርገው በመተው በአገልግሎት የወለደናቸው ልጆቻችን ይበቁናል በማለት እርስ በርስ መጽናናት ጀመሩ።

አባባ አላር እድሜያቸው እየገፋ ቢሄድም አልተሸነፉም። በምርኩዝ እየተደገፉ ወንጌልን ከመስበክ አልባዘኑም። እርጅናና ድካም አልጋ ላይ እስኪጥሷቸው ድረስ ራት ያለ መንገድ እየተጓዙ ይሰብኩ ነበር። አሁንስ አባባ አላር አልቻሉም ቤት የመዋላቸው ጊዜ ተፋጠነ። አልጋቸውም ላይ ቢሆን ግን ለቤተ ክርስቲያንና ለአገልጋዮች መጸለያቸውን አልተውም።

ጥቅምት 14/1985 ዓ.ም. የአባባ አላር እስትንፋስ መጨለሙ ተወራ። ድፍን የሲዳማ ምዕመን ተንሰቅስቆ እያለቀሰ በደጃፋቸው ላይ

አባባ አላሮ ጉጉሌ

የቀብራቸው ሥርዓት ተፈጸመ። ለመታሰቢያ እንዲሆንም የሲዳማ ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ሐውልት አሠሩላቸው።

በአጋጣሚ ግን ዛፍ የትም ይበቅላልና ወፍ ዘፋኝ የሆነች አንዲት የሽላ ዛፍ መቃብሩን ፈንቅላና የሐውልቱን መስቀል ጥሳ በቀለች። ሀገር ጉድ አለ። የሽላዋ ዛፍ እያደገች በመሄድ መቃብሩ እንዳለ ሆኖ ቀጥ ብላ መብቀል ጀመረች። በመቃብሩ ላይ ያቆጠቀጠችው ትንጂ ዛፍ እየበቀለች ለመጠለያነት ወደ ማገልገል እየደረሰች ነው። ብዙ ሰዎች የመቃብሯን ዛፍ ዜና እየሰሙ የአባባ አላርን ተጓምረኛ መቃብር ለመቀበላት በየፅሁኑ ይተርፋሉ። በአጋጣሚውም ወንጌል በስፋት ይሰበካል። እባባ አላር በህይወት ኢያሱም ሆነ ሞተው ወንጌል መስበካቸውን አልተውም።²²⁷

አዲሱ ትውልድና
የመቃብሯ ላይ ዛፍ አበቃቀለ
በግርድቱ ሊመሳሰሉ ይችሉ
ይሆን? እኛ የዛሬዎቹ የቃለ
ሕይወት ቤተ ክርስቲያን
ፋፕደጦዎች የበቀልነው በት
ናንተኛ አባቶች መስዋዕት
ነት ላይ አይደለም? በር
ግጥም ነው። ሂደቱ ይቀጥ
ላል። የወንጌል ኃይል
መቆሚያ የለውምና።

በአባባ አላር ጉትሌ መቃብር ላይ
የበቀለች የሽላ ዛፍ

²²⁷ የኖሩበት ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ያህንኛት የወንጌላዊ አላር ጉትሌ ያልታተመ ግንባታወኛ አቶ አስፋ ሂልላ የሰጡት የቃለ መግለጫ። ጥር 1982 ዓ.ም.

የመጨረሻ ሦስት ምሳሌ አላጣንም

ቀዳሚ አባቶቻችን ለወንጌል አገልግሎት የተራመዱባቸውን ጎዳናዎች ስንመረምር የእግራቸው አሻራ ብዙ ተዓምራትንና ድንቆችን እንዳሳየን ተመልክተናል። እያንዳንዱ የእርምጃቸው ፈለግ ቢመረመር በእግዚአብሔር እርዳታ የተከናወኑላቸው መልካም ሥራዎች ስፋትና ጥልቀት ግምታችንን ሊያልፍ ይችላል። ሞትን በሞታቸው - መከራን በአሸናፊነት ተቋቁመው የወንጌሉ ብርታት ከብርቱዎች በላይ መሆኑን አስመስክረዋል - ይህ ታሪክ! ይህ ነበር! . . . ትናንት ብቻ የተፈጸመና በኃላፊነት የሚተረክ አይደለም። ዛሬም መሰል ታሪክ - ዛሬም መሰል ድንቅ የወንጌል ሥራ እየተሠራ ነው። ሠራተኛው ብዙ፣ ሥራውም የትየለሌ ቢሆንም - በአንዱ ውክልና ሌሎቹንም ለማየት እንሞክራለን። ዘሩ በአባቶቹ የወንጌል ፈለግ ላይ የወደቀቸው ወጣት የሠራቸውን ድንቅ ሥራዎች እንተርካለን - እሱ እንደ ምሳሌ! እሱ በአርአያነት ቢጠቀስ አይበዛበትምና።

ገረገማ በደቡብ የኢትዮጵያ ክልል ከአርባ ምንጭ ከተማ ደቡባዊ ምዕራብ 140 ኪሎ ሜትር ርታ በኮንሶ ልዩ ወረዳ ውስጥ የምትገኝ ቦታ ስትሆን የገዋዳ ብሔረሰብ መኖሪያ ናት። ነዋሪዋ ከ4000 አይዘልም። እንደ ገዋዳ፣ ወላንተ፣ ቱርባ እና ሌሎችም ተጎራባጆች ሁሉ ገረገማም የተከለለችው በአንድ የገበሬ ማኅበር ክልል ነው። የሕዝቧ መግባቢያ ቋንቋ ገዋድኛ ይሁን እንጂ አርምኛም ከነዋሪዎቿ አንደበት መፍለቁ አልቀረም።

አካባቢው «ከእጅግ ጎሳ ቀር» የተሻለ ገለፃ ቢኖር እንጂ የዕለት ተዕለት ስልቹ የጓላቀርነት ቅጽል አይገልጠውም። ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ ውሃ፣ ወፍጮ . . . እና ሌሎችም መሠረታዊ የኑሮ ድጋፎች ገረገማና አካባቢውን አልገበኙትም። ሁሉም እንደተፈጠረ ይኖራል - እየሞተም ይኖራል። ሥልጣኔና ገረገማ ዓይንና ናጫ ሆነው እንደተኳረፉ ዘመናትን አሳልፈዋል። ሥልጣኔም ብቻ ሳይሆን የወንጌልም ብርሃን በገረገማ ሳይበራ እንዲሁ ጭለማው ገንኖ ዓመታት ተቆጥረዋል።

ስለዚህም የገረገማና የአካባቢው ሕዝብ አምላክ የሚሆንለትን ፈጣሪ ፈልጎ በማግኘት በእነዚያው የነፍስና የሥጋ ገዢዎቹ ቀንበር በታች ተማርኮ ኖሯል። የጠቅላላው የኅብረተሰቡ ዋነኛ አምላክ ሆኖ ስትመለከ የኖረችው ብዙ ሚሊዮን ማይሎችን ርታ የምትገኘውና ብርሃንንና

ሙቀትን ለፍጥረት የምትለግሰው ፀሐይ ነች። በገዋድኛ «አምላካቸውን ፀሐይን» «ሃሊኮ» ይሏታል። ትርጉሙም አምላካችን ፈጣሪያችን ማለት ነው። ከዋክብት የአምላካቸው የፀሐይ ልጆች እንደሆኑ ይታመናል። በመሆኑም በአምላክ ልጅነት ክብር ይመለከሉ። ለ«አምላክ ሃሊኮ» እንደ ማንኛውም ፈጣሪ በምድር ላይ የሚኖር የሰዎች ቁንጮ ነብይ መኖር ስላለበት ይህንኑ የነብይነት አደራ የተረከቡት ዋና መልዕክተኛ አቶ ወርዶፋ ናቸው። ወርዶፋ የተባሉት መናፍሰቱ ቀብተዋቸው ለራሳቸው አገልግሎት ከለዩአቸው በኋላ ነው እንጂ የቀድሞ ሰማቸው ጉሤ ነበር።

አቶ ወርዶፋ ሃያ አንድ ያህል ሚስቶችን አግብተው ከሞቱትና በሕይወት ከሚኖሩት ጋር በጠቅላላው ስልሳ አራት ያህል ልጆችን ወልደዋል። «የሃሊኮ ነብይ» ናቸውና በተራቸው ለፈጣሪያቸው በርካታ ነብያትን ማፍራት ስላለባቸው በተቻላቸው አቅም ሁሉ ልጆችን መውለድና በርካታ የ«ሃሊኮ» ነብያትን መፍጠር አንዱና ዋነኛ ግዴታቸው ነበር። ከልጆቻቸው መካከል ግን አንዱ የአባቱን ዋነኛ የነብይነት ሥልጣን መረከብ ስለሚኖርበት የታጠው ሲሞት ሌላ ሲመረጥ፣ እርሱም ሲሞት ሌላ ሲታጭ ስምንተኛው ሕፃን ይወለዳል - ወሊሶ ወርዶፋ። ወሊሶ ግን እንደታሰበለት ጤነኛ ሕፃን ሊሆን አልቻለም። ሰላሳ ስምንት ያህል ከብቶች እየታረዱ የሞራ ንባብ ቢደረግም ለሞራ ገላጭም ሆነ ለአምላካቸው «ለሃሊኮ» ወሊሶን ከደፀው ለመፈወስ አልተቻለም። ስለዚህም በፀሐይና በከዋክብት ሠራዊት ምልጃም ሆነ በሞራ ገላጮችና በመተተኞች ጥበብ ሕፃኑ ወሊሶ ሊድን ስላልቻለ ተስፋው የተጧጠጠው ቤተሰብ «ኤዲያ ከእንግዲህ በኋላ ቢሞትም ይሙት ቢኖርም ይኑር!» በማለት ታማሚውን ወሊሶን እንደ አልባሌ ዕቃ ጣሉት። ስሙንም «ቢኖርም ይኑር» ብለዋልና «ቢኖራ» ብለው ለወጡት።

ስሙ የተለወጠለት ቢኖራ እንደተፈራው አልሞተም። ቀን ቆጥሮ ዳነ። የአባቱ የአቶ ወርዶፋም ተስፋ ለመለመ። ከእንግዲህ በኋላ እሳቸው የተሸከሙትን የዛርና የውቃቢ መንፈስ ቢኖራ ስለሚረከባቸው ተጽናኑ። እናም በ«ሃሊኮ ርህራሄ» ከሞት እንደተረፈ የሚያምኑትን ቢኖራን ዓይን ዓይኑን እያዩ በማሳደግ «ላሰቡት ቁም ነገር» ለማብቃት የነፍሳቸውን መልሕቅ ከነፍሱ ጋር አቆራኙ።

ተስፋ የተጣለበቱ ቢኖራ ግን በገረገማ አልሰነበተም። በሰባት መናፍስት ትዕዛዝ የተሰጣቸውን የአባቱን የአቶ ወርዶፋን ስም በመናቅ የአባቱን ስም ትቶ በአያቱ ስም ቢኖራ ዳዶ በመሰኘት ሀገር ለቆ ለመሸሽ ወሰነ። በመሆኑም በ1964 ዓ.ም አንድ ሰው ተከትሎ ገረገማን ወደ ኋላ

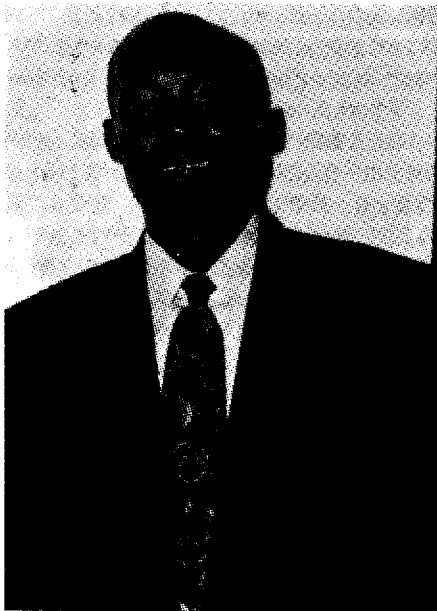
በመተው አርባ ምንጭ ተሰደደ። የአስራ አንድ ዓመቱ ሕፃን ቢኖራ አርባ ምንጭ እንደገባ የከተማው ሕይወትና የሚያየው ነገር ሁሉ ተለዋወጠበት። «በምድር ገነት» ውስጥ የገባ ስለመሰለው ያንንም ያንንም የሞት ፍሬ ቀጥፎ ለመግመጥ ተቻኮለ። ሲጋራውን ጫቱን . . . ምንም አልቀረውም! ሁሉንም አጣጣመ።

አንድ ዕለት ሥነ-ምግባር ከጎዳላቸው ጓደኞቹ ጋር ተመካከረው በእዚያው በአርባ ምንጭ ከተማ በታወቀ በአንድ «ኢንጤ» ላይ አደጋ ለማድረስ ይሞክራሉ። እንደ ቢኖራ አገላለጽ «ኢንጤው» ስለ ጌታው ማንነት ለመመስከር ችሏል የማይል ትጉህ ክርስቲያን ነው። አልፎም ተርፎ መንፈሳዊ ትራክቶችን በማደሉ ትጋትና በመመስከሩ ብቃት ታደሰ አይላ የሚለው ስሙ ተለውጦ «ታደሰ ትራክት» እስከመባል ደርሷል። ቢኖራ ከጓደኞቹ ትዕዛዝ ተቀብሎ ታደሰ የትና በምን ሁኔታ እንደሚመስከር ሰልሎ እንዲመጣ ተላከ። ሪፖርቱን ይዞ እንደተመለሰም በታደሰ ላይ አስፈላጊው እርምጃ እንደሚወሰድ በጓደኞቹ ተገልጾለታል። እንደተላከው ቢሄድም ለተላከው መልስ ይዞ ግን አልተመለሰም። ወንጌሉ ማርኮ በዚያው አስቀረው። «የሃሊኮ ነብይ» እንዲሆን የተመረጠው ቢኖራ ዳዶ ለክርስቶስ የወንጌል እውነት ተንበርክኮ አርነት ወጣ። ውሎ ሳያድርም በዚያው ወንጌልን በመስክረለት ሰው ፈቃድ በጩንቻ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት እንዲገባ ተላከ። እዚያ እንደደረሰም ገና ሳይሰነባብት የዘመነ ኮሚዩኒዝም የሰደድ እሳት የጩንቻ ቤተ ክርስቲያንንና ቅዱሳንን ማመስ በመጀመሩ በ1971 ዓ.ም. ወደኋላው መመለስ ግድ ሆነበት። አርባ ምንጭ ጥቂት ሰነባብቶ ጉዞ ወደ አዲስ አበባ ሆነ። አዲስ አበባ ለቢኖራ ዳዶ ማረፊያነት አለመጠነቸውም። ዘመድ አዝማድ ቀርቶ የሚያውቀው ሰው እንኳን የሌለው ቢኖራ የት ይኑር? ምን ይብላ? የርዕሰ ከተማዋ ተንከራታችና መፃተኛ ሆነ። ባገኘበት እየተጠለለ፣ በመሸበት እያደረ አሳሩን በላ። ዘመኑ በቀይ እና በነጭ ሽብር አበላ ወጣቱ እንደ ቅጠል ይረግፍበት የነበረበት ወቅት ስለነበር ቢኖራ ይሸሽ የነበረው ችግርን ብቻ ሳይሆን አስፈሪውን ሞትንም ጭምር ነበር።

አንድ እለት ያው የአርባ ምንጭ መስካሪ «ታደሰ ትራክት» በመንገድ ላይ ሲዘዋወር ካዛንቺስ አካባቢ አግኝተት ወደ ኅብረት ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ወስዶ ከቅዱሳን ጋር አስተዋወቀው። እነርሱም ቢኖራን እንደ ልጅም እንደ ታናሽ ወንድምም እየተቀበሉ በመንከባከብ በትምህርቱ እንዲገፉ እጆቹን አበረቱት። ቢኖራ ለትምህርቱ አልተበገረም። የአንደኛ ደረጃውንም የሁለተኛ ደረጃውንም ትምህርት

በፅናት ፉት ብሎ የአስራ ሁለተኛ ክፍል መልቀቂያ ፈተናውን በድረ ተወጣው ውጤቱ ወደ ዩኒቨርሲቲ እየጋባዘው ላለ ቢኖራ ልቡ ሸፈተ።

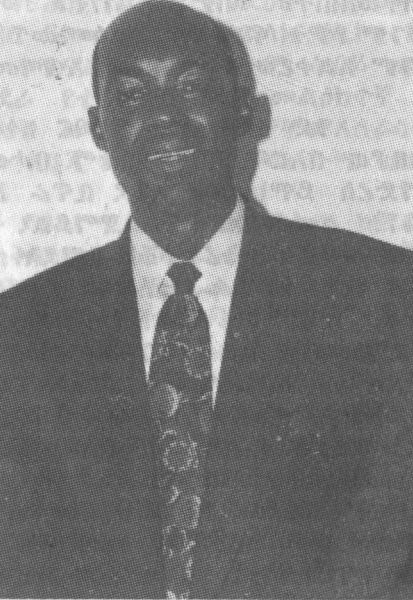
እየተንከባከቡ ላስተማሩት የአዲስ አበባ ወገኖቹ መድረሻውን ሳያሳውቅ አንድ ዕለት ለስደት ብድግ አለ። ብድግ ብሎም መፍጠን ጀመረ። ከአዲስ አበባ ጎንደር ቆላ ዲባ - ከዚያም ሱዳን በመግባት የገዳሪፍ የስደተኞች ጣቢያን ተቀላቀለ። በገዳሪፍ ተመስርታ የነበረችው የስደተኛ ኢትዮጵያዊያን ቤተ ክርስቲያን እጇን ዘርግታ አቀፈችው። ከሁለት ዓመት ተኩል በኋላም የአስኮላር ሺፕ ዕድል ስለገጠመው በ1980 ዓ.ም. ከሱዳን ወደ ካናዳ ተጓዘ።

ቢኖራ ጻዶ ከካናዳ መልስ

ቢኖራ ለአምስት ዓመታት ያህል በካናዳ ተብነሽነሽ ተማረ፤ ሰራ። ምችትም ድሎትም ያንገዣቸውበት ጀመር። ቢኖራ ግን ስሜቱ አላረፈም። የውስጡ ጫኸት እየረበሸው ሰላም አጣ። ካናዳ ሆኖ ገረገማ ይታየዋል። በተመቻቸው ሰዎች መካከል እየኖረ በነፍስም በሥጋም የከሱት ወገኖቹ በዓይነ ህሊናው ይመጡበታል። በደመቀው የካናዳ ብርሃን ውስጥ እየተመላለሰ የገረገማው ድቅድቅ ጨለማ ትዝ እያለው ያደነቃቅፈዋል። የአባቱ የመናፍስት እስረኝነት እየታወሰው ያለቅሳል። እየበረቀ ያደገበት አካባቢው ፍቅርና ከሥልጣኔ ተለያይተው በጭለማ ውስጥ የሚኖሩት ወገኖቹ ትዝታ ውል እያለበት ጤና ነሳው።

እናም ቢኖራ በ1985 ዓ.ም. አንድ ዕለት «እትብቱ የተቀበረባትን ሀገሪን ካላየሁ» ብሎ ወሰነ። ወስኖ አልቀረም ከካናዳ እየተንደረደረ ገረገማ ደረሰ። ጭለማዋ ገረገማ አልቆረቆረችውም። ገና ገረገማ ከመድረሱ «ኢየሱስ ያድናል!» እያለ የምሥራቹን ወንጌል ማወጅ ጀመረ። የሃሊኮ ነብይ የሆኑትና የ70 ዓመት ዕድሜና የመናፍስት እስረኛ

ቢዮራ ዳዶ ከካናዳ መልስ

የሆኑት አባቱ አቶ ዳዶ የልጃቸው ሁኔታ አላማራቸውም። አስጠርተው ፈታቸው አስቀረቡት። «ታያታለህ ይህኛን ነገር?» አንድ የተጠቀለለች አርጌ ካልሲ በመዳፋቸው እንደጨበጡ አሳዩት። «ምንድነች አበባ?» ግራ የገባው ቢኖራ ጠየቃቸው። «ያንተ ነፍስ ናት ቢኖራ! ነፍስህን ቋጥራ መያዜን ልብ በል። የትም አታመልጠኝም። አሁንም በመናፍስቴ ብርታት ጠርቼ እንድትመጣ ያደረግሁት እኔ ነኝ።» አባቱ በአስጨናቂ ንግግር አዋከቡት። «አባባ የእኔ ነፍስ የተያዘው ሰማይንና ምድርን በፈጠረው በእግዚአብሔር አምላኪ እጅ ነው . . . ኢየሱስ ያድናል . . . ኢየሱስ ያድናል . . . !» ቢኖራ እየተንደረደረ በመሄድ አባቱ ጠቅልለው የያዘትን «በካልሲ ውስጥ ያለች ነፍስ» ከእጃቸው በመንጠቅ የሚንቀለቀል እሳት ውስጥ ጨመራት። አባቱ ጮኹ። በመናፍስት ስም ረገሙት፤ ሊገድሉትም አሳደዱት። ቢኖራ አልተበገረም። የዚያን ዕለት ቆረጠ። ወሰነ። ጨቀነ። የምሥራቹን ወንጌል በወገኖቹ መሃከል ሆኖ ሊሰብክ ከአምላኩ ጋር ተማማለ።

የመጀመሪያዋ የገረገግ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን

ወደ ካናዳ በመመለስ በቶርንቶ ለምትገኘው የኢትዮጵያዊያኑ የቤተልሔም ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን መሪዎች ታሪኩን በእንባ ተረከላቸው። እንደሚሰሩናዊ ሆኖ በሀገሩ በገረገግ ለማገልገል መወሰኑን ገለፀላቸው። እነርሱም ውሳኔውን አከብረው በመቀበል አሜን አሉ።

ቢኖራ አልዘገየም። ተመልሶ በሚሰሩናዊነት ስም ወደ ኢትዮጵያ መጣ። እንደመጣም ጊዜ አልሰጠም። ከቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጋር

የመጀመሪያዋ የገረገማ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን

በመተባበር የገረገማውን የጨለማ ሥልጣን ሊገፍ እዚያው በቀኤው ተደላደለ። ሕዝቡ የሚበላውን አየበላ፤ የሚጠጣውን እየጠጣ፤ በደሳሳ ጎጆ ውስጥ እየኖረ፤ እንደ ሀገሪው ለብሉ እንደ ሀገሪው ባህል እየኖረ የገረገማንና የአካባቢውን ሕዝብ ድንግል ልብ ለወንጌል ማፍለስ ጀመረ። ቃልጾች፣ ግርተኞች፣ አስማተኞች፣ መተተኞች የአምልኮ ቅሬታንበአቸውን እያቃጠሉ ለወንጌሉ እውነት እጃቸውንም ልባቸውንም ሰጡ። ገረገማ በወንጌል ለማቸ።

ከወንጌሉ ጎን ለጎንም ሕዝቡ የሚገለገልባቸው የጤና፣ የትምህርት፣ የመኪና መንገድ፣ የውሃና የወፍጮ አገልግሎቶችን የአቅሙን ያህል በማቋቋም ቢኖራ ዳዶ ለሕዝቡ ቢዛ ሆነ። «የሃሊኮ ነብይ» የሆኑት አባቱ ቢኖራን ለማጥፋት ያልሞከሩትና ያላደረጉት ጥረት የለም። ተቃዋሚዎችም እንዲሁ ደጋግመው ቢዘምቱበትም አልተበገረላቸውም። ወንጌል ከዳር ዳር ተለኮሰ። የቅዱሳን ጉባዔ እዚያም እዚህም አበበ። አምልኮና ሃሌሉ በገረገማና በአካባቢው አስተጋባ። ህዳር 10/1989 ዓ.ም. ልክ ከጠዋቱ አምስት ሰዓት ላይ የገረገማና የአካባቢው ሕዝብ ትልቅ የምሥራች ሰማ። የሃሊኮ ነብይ የነበሩት አቶ ዳዶ ለክርስቶስ እጃቸውንና ልባቸውን ሰጡ። እጃቸውንና ልባቸውን መስጠት ብቻ ሳይሆን ለጥንቆላና ለመተት ይጠቀሙባቸው የነበሩትን ቁሳቁሶች ሰብስበው በሕዝብ ፊት በፈቃዳቸው ሰባበሯቸው፤ አቃጠሏቸው። ወደ ዋናው የጣዖታቸው ቤት በመግባትም ለዘመናት ሲሰግዱለት የኖሩትን የ«ዳጎን» ጣዖት ሰባበሩ። የጣዖት ዕቃዎቹም በሙሉ ተቃጠሉ።

ቢኖራ ዳዶም ከ1967 ዓ.ም. ጀምሮ ያሳድዱት የነበሩትን አባቱን እግሮች የዚያን ዕለት በሕዝብ ፊት ዝቅ ብሎ በመሳም ለአባቱ ያለውን አክብሮት ገለፀ፤ አቅፎም ሳማቸው። አባቱም የልጃቸውን ትከሻ እቅፍ አድርገው ብብታቸው ውስጥ ውሽቅ በማድረግ በአባትነት ፍቅርና ርኅራሄ ባረኩት። ገረገማና ዙሪያ ገባው የማራኪውንና የተማራኪውን የደስታ ዜና ሰምቶ አስተጋባ። ዛሬ በገረገማ አራት ቀበሌዎች፤ (ቆራተ፣ አትባለ፣ ሌሻዋ፣ ጋላ) እና አካባቢው በወንጌሉ የምሥራች ተጥለቅል ዳል። በአጭር ዓመታት ውስጥ በገረገማና አካባቢው ዘጠኝ ያህል አጥቢያዎች እስከዛሬ ተመስርተዋል።²²⁸ በጂህ የሚቆጠሩ ወገኖቻችንም ወደ አምላካችን መንግሥት ፈለሰዋል። ቢኖራ ዛሬም በትጋት እያገለገለ ነው። የትናንቱን የአባቶቹን ፈለግ የሚከተል ምሳሌ ያላሳጣን አምላክ ይባረክ። «በመጨረሻው ሁለት» ከፍል በአባባ አላሮ መቃብር ላይ

²²⁸ አቶ ቢኖራ ዳዶ ከተፃፉት በርካታ ዶክተመንቶችና «ቃለ ሕይወት መጽሐት ቁጥር 10» 1989 ዓ.ም.

እንዳቆጠቆጠችው የሸላ ዛፍ የቢናራም አገልግሎት በቀደምተኛ የወንጌል ጀግናች መሠረት ላይ አቆጥቆጠ አየበቀለ ነው። ትንጣቷ የወንጌል ዘር እየሰፋች፣ እያበበች፣ እየገዘፈች . . . ገና ምድርን ትሸፍናለች። ገና በመላው ሀገሪቱ የወንጌሉ የምሥራች ተሰብኮ ፍጥረት ሁሉ በአምላኩ የመዳን ግዕድ ዙሪያ ይሰበሰባል። ወንጌል ለምድራችን በረከት ይሆናል - ለሕዝባችንም ምህረት። «የመጨረሻው አንድ» የጌዴኦ ወጣቶች የወንጌል አደራ ርክክብ፣ በ«መጨረሻው ሁለት» ውስጥ እንደተጠቀ ሰችው የመቃብር ላይ ሸላ ይመሰላል፤ የ«መጨረሻው ሦስት» የቢናራ ታሪክም እንዲሁ በተግባር የተገለጠ የአርአያነት ውጤት ሆኖ ይጠቀሳል።

የገረገግ ታላ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ከፊል ፕሶመናን

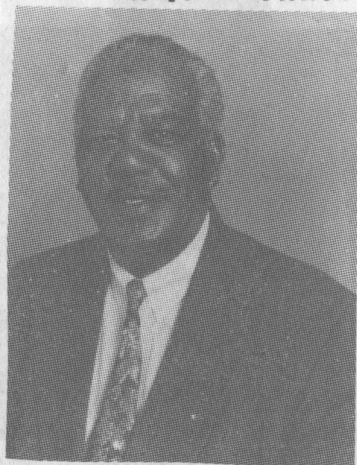
እግዚአብሔር ታላቅ ነው፤ እጅግም የተመሰገነ ነው፤
 ለታላቅነቱም ፍፃሜ የለውም።
 ትውልደ ትውልድ ሥራህን ያመሰግናሉ፤
 ኃይላህንም ያወራሉ።
 የቅድስሱህን ገርግ ከብር ይናገራሉ፤
 ተአምራትህንም ይነጋገራሉ።
 የገርግህንም ኃይል ይናገራሉ፤
 በጽድቅህም ሐሣብን ያደርጋሉ።
 እግዚአብሔር ለሂታገሡት ቸር ነው።
 ምሕረቱም በሥራው ሁሉ ላይ ነው።
 ትላላቅህም ይባርኩሃል።
 የመንግሥትህን ክብር ይናገራሉ፤
 መንግሥትህ የዘላለም መንግሥት ናት፤
 ገዛትህም ለልጅ ለጅ ነው።
 (መዝ. 145)

ሃሌሉያ

የገረገግ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ከፊል ምዕመናን

**የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንን
በሊቀ መንበርነት የመሩ ሊቃነመናብርት**

ዶ/ር መላቀ ባፋ
ከ1966 - 1970 ዓ.ም.

አቶ ብርሃኑ ደረሰ
ከ1970 - 1972 ዓ.ም.

አቶ ማሞ ገ/መስቀል
ከ1972 - 1976 ዓ.ም.

አቶ መላቀቅ ታዬ
ከ1976 - 1980 ዓ.ም.

አቶ ደምቤ ማዴ
ከ1980 - 1986 ዓ.ም.

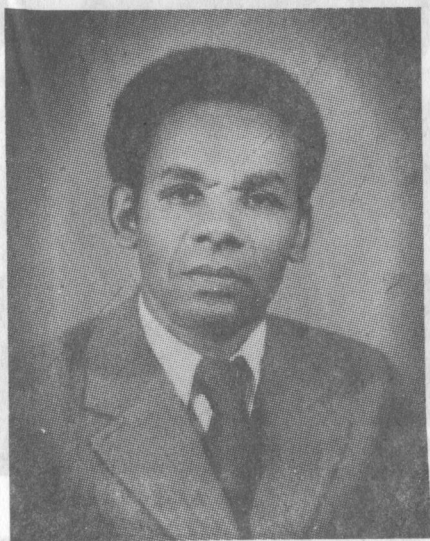

አቶ ሸፈራው ወ/ሚካኤል
ከ1986 - 1991 ዓ.ም.

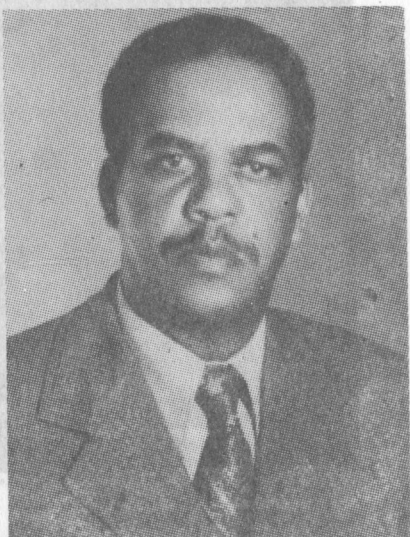

አቶ ብርሃኑ ደረሰ
ከ1991 ጀምሮ ለሁለተኛ ጊዜ

በዋና ጸሐፊነት ያገለገሉ

አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስ
ከ1967 - 1976 ዓ.ም.

ዶ/ር ሙላቱ ሳሉ
ከ1977 - 1989 ዓ.ም.

ዶ/ር ተስፋዬ ጽዕቆብ
ከ1989 ዓ.ም. ጀምሮ

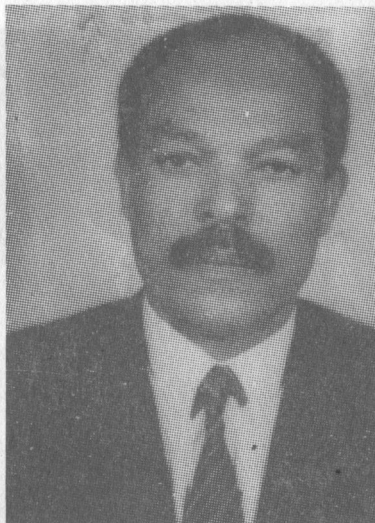
በምክትል ጥናት ዘመናት የተሰጠው

አቶ ጥላሁን ኃይሌ
ከ1982 - 1989 ዓ.ም.

አቶ አይደቆ አየለ
ላግት ዘርፍ
ከ1989 ዓ.ም. ጀምሮ

አቶ ደምሴ ግዴ
መንፈሳዊ ዘርፍ
ከ1986 -1990 ዓ.ም.

አቶ ኩርቤ ሸፈኖ
መንፈሳዊ ዘርፍ
ከ1990 ዓ.ም. ጀምሮ

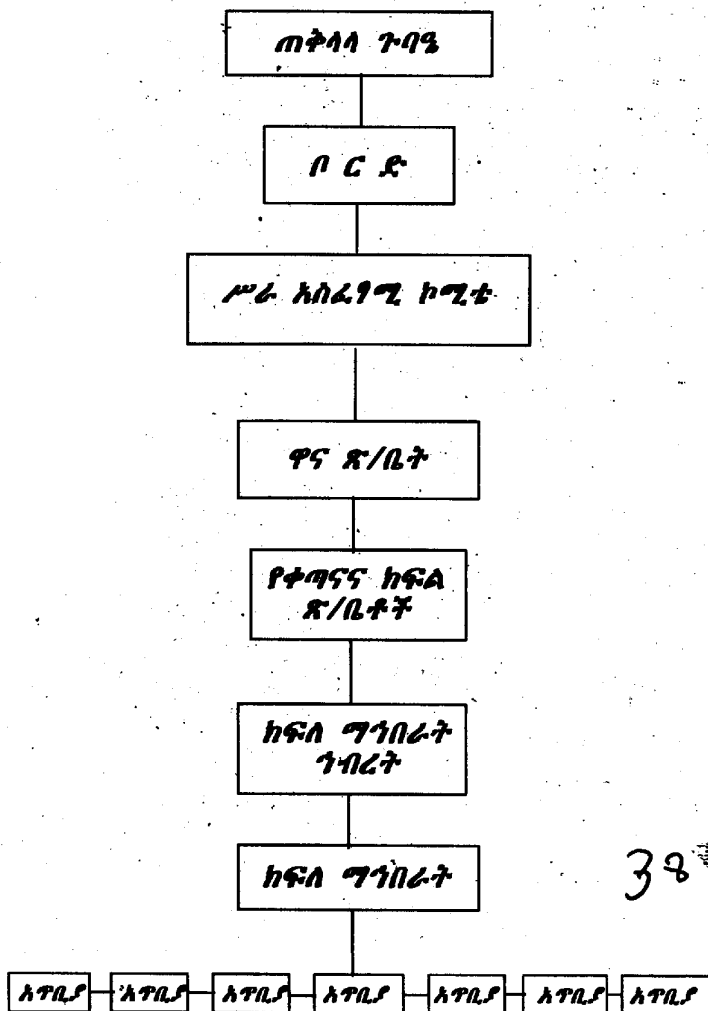

ከታህሣሥ 22 1990 - መጋቢት 22 1990 ዓ.ም. በህንድ ሀገር የግሊዮናዊነት አገልግሎት የሰጡ የቤተ ክርስቲያኔቱ አገልጋዮች

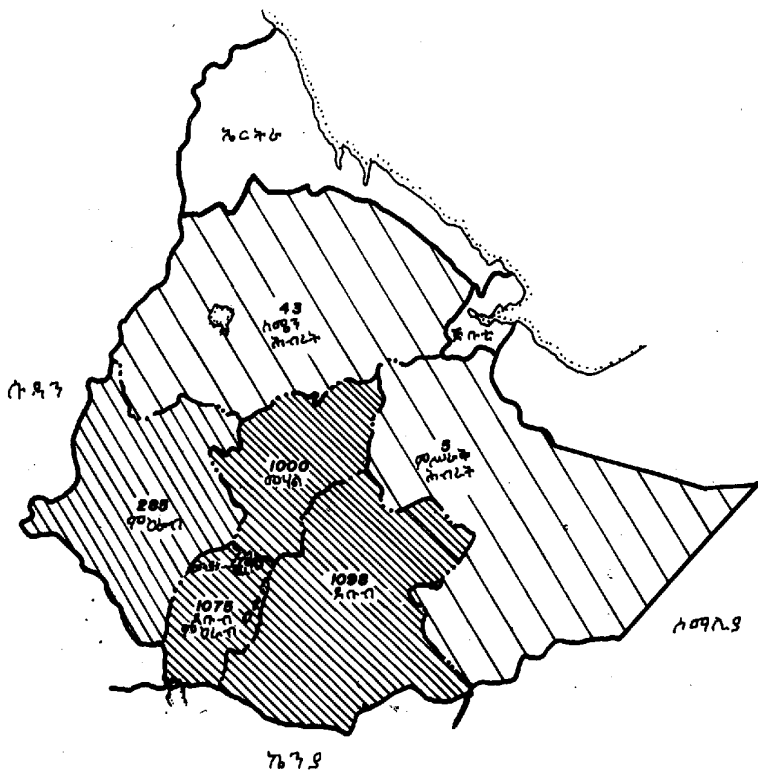
የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጽ/ቤት ነባርና የቀድሞ ሠራተኞች
1989 ዓ.ም.

የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን መዋቅር

38

የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤት በቀጣናና በሕብረት የአካባቢያ ቤትናት ክርምት (1992 ዓ.ም.)

መጠን: 1 : 10,000,000

አዘጋጅ: ወርቅ ሰ/ማ

መግለጫ	
	1000 አዲስ አበባ ቤት
	750-1000 አዲስ አበባ ቤት
	250-500 አዲስ አበባ ቤት
	71.30 በታች አዲስ አበባ ቤት

በኢትዮጵያ የነበሩ የኢኮኖሚክስ ሚኒስትሮች ማስመሪያ ገጽ
(1927 - 1978 እ.ኤ.አ.)

388

ተ.ቁ. ተገር	የሚያው ስያ	ሚያው የተከሰተበት ዘመን	ሚያው የተዘጋበት ዘመን	ሚያው የተዘጋበት ወይንያ በሌላ አካል የተላለፈበት ያክንያት	በሚያው ውስጥ ይሠጥ የነበረው አገልግሎት
1	አዲስ አበባ	1927	-	-	-
1.1	ራስ ተሰጥ ወረር የሚገኘው የሚሰጥ ጥናት ሚኒስ	1948	እስከሁን በሥራ ላይ ነው	-	በራ አገልግሎት እየሰጠ ያለ ጥናት ሚኒስ
1.2	የሥራ የሚገኘው የቢንገሽያ አካላዊ	1947	3 3 3 3	-	የሚሰጥ ጥንበረ ሰብ ሕገናት ት/ቤት
1.3	ገራሽ በሰላም የክርስቲያን ወጥቶች ግሙሳዊ እንስሳትና የክርስቲያን ሕዝብ ሚኒስ	1948	1968 (የወገሶች ት/ቤት) 1977 (የሕዝብ ሚኒስ)	የሕዝብ ሚኒስ ት/ቤት ወደ ወገን ሥራ ተወራረጠ (በሕዝብ ወገን 2ኛ ደረጃ ት/ቤት ሆኗል)	የሕዝብ ት/ቤት
1.4	የሕግናት ግላዊ ግዕዝ	1963	1971	-	የሕዝብ ሚኒስ ግላዊ
1.5	የሕዝብ ሚኒስ ግዕዝ	1967	1979	ከዚህ በፊት ለሚኒስ ሰው ተላለፈ	የሕዝብ ት/ቤት የሕዝብ ሥራ ወገን ግሙሳዊ
1.6	ዘበ ወርቅ ሆስፒታል አካላዊ (አታቲ) የሚገኘው ግዕዝ ደርጅትና የክርስቲያን ኮሚቴ ሚኒስ	1968	-	እስከሁን በሥራ ላይ ይገኛል	ግዕዝ ደርጅትና ደርጅት ሰው
1.7	የወጥቶች ግላዊ (አዋስት ስራ አካላዊ)	1961	1976	የገብረት ታላላቅ ወደ ተራሮች	-
1.8	የወጥቶች ወጥቶች ወደብ	1966	1969	በወገን ሥራ ተወራረጠ ሥራውን ያደራ	የገብረት ወጥቶች ወደብ
2	አዲስ ባሌ (ገደብ)	1964	1977	በአካላዊው በተሰጠ አወረጃጋት	ት/ቤት ከሕዝብ ወደብ ተዋረደ...
3	አብረት ሕርት (ከረን)	1962	1976	በአካላዊው በተሰጠ አወረጃጋት	ት/ቤት ከሕዝብ ወደብ ተዋረደ...
4	አጋር ከተ (ተግ ሰው)	1946	1976	ከሕዝብ ወደ ወገን ሥራ ተላለፈ	ት/ቤት ከሕዝብ ወደብ ተዋረደ...
5	አላባ	1966	1974	በሰላም ሥራ	ት/ቤት ከሕዝብ ወደብ ተዋረደ...
6	አላግግ (ወሰ)	1964	1976	በአካላዊው በተሰጠ አወረጃጋት	ት/ቤት ከሕዝብ ወደብ ተዋረደ... የሕዝብ ጥርጣሬ...

ተራ ቁጥር	የጣቢያው ስም	ጣቢያው የተከፈተበት ዘመን	ጣቢያው የተዘጋበት ዘመን	ጣቢያው የተዘጋበት ወይንም ስሌት አካል የተላለፈበት ምክንያት	በጣቢያው ውስጥ ይሠጥ የነበረው አገልግሎት
7	አስመራ (ኤርትራ) ፓራዲዝ	1952	1975	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	የግታ ት/ቤት፣ የወንጌል ግዕዝ፣ የግብርናት መደብር፣ መሠረተ ትምህርት
8	አሰላ (ወለጋ)	1954	1978	ከሊኒክ ወደ መንግሥት በመዘዋወር የልግት አገልግሎት ወደ መካነ ኢየሱስ ቤ/ክ ተላለፈ	ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ የግንባራ አገልግሎት መስጫ
9	አሰላ	1952	1970	ለቃላት ሕይወት ቤተ ክርስቲያን በተሳመነ በአጭር ጊዜ ውስጥ የተዘጋ	ትምህርት ቤት፣ ከሊኒክ
10	ባህር ዳር (ጎዳም)	1966	1968	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	የወጣቶች ግዕዝ
11	ባኮ (ጎምተፋ) ሐመር	1954	1977	» » »	ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት
12	ቢሽፍቱ	1949	-	እስካሁን በሥራ ላይ ይገኛል	የአንግላ ግሪፊያ ግዕዝ
13	በሎሶ (ቢዳም)	1966	1974	የቃላት ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ተረከበው	ት/ቤት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት
14	ቦንጋ (ከፋ)	1946	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ መቅደስ ት/ቤት፣ መሠረተ ትምህርት፣ አዲስ ሕይወት ለሁሉም ሰው...
15	ቡልቲ (ጋምተፋ)	1959	1977	» » »	» » »
16	ቡርጂ (ቢዳም)	1960	1977	ለቃላት ሕይወት ቤ/ክ ተላለፈ	» » »
17	ዉንቻ (ጋምተፋ)	1948	1975	» » »	» » »
18	ደገሐቡር (ሐረርጌ)	1953	1964	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	1ኛ ደረጃ ት/ቤት፣ ከሊኒክ
19	ዳንግላ (ጎዳም)	1953	1975	ግሊፋናዊያን በብዛት ከሀገር ስለወጡ	ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት
20	ድባጤ (ጎዳም)	1963	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	» » »
21	ደብረ ብርሃን	1954	1977	በመንግሥት ተፅእኖ	የቋንቋ ት/ቤት
22	ደቀመሃሪ (ኤርትራ)	1953	1975	በአካባቢው በተፈጠረው አለመረጋጋት ምክንያት ለቃላት ሕይወት ቤ/ክ ተላለፈ	የሌቶች ግሠልጠኛና ት/ቤት
23	ቦሩጂዳ (ደሴ)	1954	1978	ለጤና ጥበቃ ሚኒስቴር ተላለፈ	ሆስፒታል፣ ከሊኒክ፣ ት/ቤት፣ የመጽሐፍት መደብር...
24	ዲላ (ቢዳም)	1949	1977(ሆስፒታል)	» » » »	ሆስፒታል፣ የመጽሐፍት ቅዱስ ት/ቤት፣ ከሊኒክ፣ የመጽሐፍት መደብር...

ተፈጻሚ	የግብያው ስያ	ግብያው የተከፈተበት ዘመን	ግብያው የተዘጋበት ዘመን	ግብያው የተዘጋበት ወይንም ለሌላ አካል የተላለፈበት ምክንያት	በግብያው ውስጥ ይሠጥ የበረው አገልግሎት
25	ድሬዳዋ (ሐረር)	1965	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመጋገብ	የግታ ት/ቤት፣ የሴቶች የእጅ ሥራ ውያ ግዕዝጠኝ
26	ዳግዳ (አርሲ)	1962	1976	ከመኖሪያ ጋር በተፈጠረ አለመግባባት	ት/ቤት፣ መሠረተ ትምህርት፣ ክሊኒክ
27	ዳፋጫ (ከምባታ)	1962	1978	ለጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ መጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት፣ ...
28	ገለጽ (ሐረር)	1960	1967	ከሠራተኞች ጋር በተፈጠረ አለመግባባት	ት/ቤት፣ ክሊኒክ
29	ጊኒር (ባሌ)	1966	1976	የሥራ ፈቃድ እጦት	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ መሠረተ ትምህርት
30	ነባ (ባሌ)	1960	1976	በአካባቢው በተፈጠረ አለመግባባት	ት/ቤት፣ ክሊኒክ ...
31	ሐመር ዲግሪያ (ጋምቶ)	1969	1977	» » »	» »
32	ሐረር	1969	1977	» » »	የወጣቶች ግዕዝል፣ የወጣቶች መደብር
33	ሆላሪ	1946	1977	ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ መሠረተ ትምህርት፣ የወጣቶች መደብር፣ አዲስ ሕይወት ለሁሉም ሰው
34	ጽጽጋ (ሐረር)	1952	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመግባባት	» » »
35	ዺግ	1946	1978	» » »	የወጣቶች ግዕዝል፣ ፅጋ የመጽሐፍ ቅዱስ ተጽኖ፣ ...
36	ቀላር (ሐረር)፣ እጋደን	1963	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመጋገብ	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ ሆስፒታል
37	ከምባ አና ፍ የወገገል ግሠራጫ ግብያዎች	1976	1977	» » »	የመጽሐ ቅዱስ ት/ቤት
38	አግር ክል (ሲዳሞ)	1976	1977	-	-
39	ላንጋዋ (አሩሲ)	1972	1977	» » »	ክሊኒክ ካምፕ ...
40	ሴም (ከምባታ)	1964/1965	1977	ለጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	ሆስፒታል፣ ክሊኒክ ...
41	ግዚ	1976	1977	-	ልግትና መልሶ ግዳጃም ...
42	ግደጫው (ትግልይ)	1947	1974	በአካባቢው በተፈጠረ አለመግባባት	ት/ቤት፣ ክሊኒክና እርዳታ ...
43	ናቅፋ (ሐርትፊ)	1965	1970	» » »	ክሊኒክ
44	ባዛ (ኮራ)	1947	1976	በኢትዮጵያዊያን ሠራተኞች እንዲተላለፍ በመፀለክ	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ የልጃ ገረፍ የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት፣ መሠረተ ትምህርት ...

ተረፎ ቁጥር	የግቢያው ስያ	ግቢያው የተከፈተበት ዘመን	ግቢያው የተዘጋበት ዘመን	ግቢያው የተዘጋበት ወይንም ለሌላ አካል የተላለፈበት ምክንያት	በግቢያው ውስጥ ይሠጥ የነበረው አገልግሎት
45	ዳክመኔ	1947/1950	1976	ለጤና ጥበቃ ግንኙነት ተላለፈ	ሆስፒታል፣ ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ የመምህራን ግምገማታዊ ተጽዕኖ...
46	ዩኖ ጊግራ (ከፋ)	1976	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	ት/ቤት፣ ልግት...
47	ስልጤ (በታደራና ግሪቆ)	1947	1973	" " "	ት/ቤት፣ ክሊኒክ
48	ስፈ (አፋሊ)	1950	1978	" " "	" " "
49	ወላይታ ሶዶ	1928 እንደገና 1946	1977	ሆስፒታል ለመንግሥት፣ የትርጉም ሥራ በቤተ ክርስቲያን ግቢ ውስጥ	---
50	ጥካ (ከፋ ከተሰገነታ)	1952	1977	በአካባቢው በተፈጠረ አለመረጋጋት	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ የመምህራን መደብር...
51	አለታ ወንዶ (ሲሳዋ)	1928 እንደገና 1946	1978	" " "	ት/ቤት፣ ክሊኒክ፣ የመምህራን ግምገማታዊ፣ የመምህራን መደብር፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት
52	ወላላ (ወላደና ጉራጌ)	1951	1974 1978 መንግሥት ተረክበው	የባለሙያ እጦት	ት/ቤት፣ የመጽሐፍ ቅዱስ ት/ቤት፣ መሠረተ ትምህርት
53	ይርጋ ወፊ (ሲሳዋ)	1965	1977	ለቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ተላለፈ	" " "
54	ዚግደቶ (ዩኖ)	1973	1977	መንግሥት ስለወረሰው	ክሊኒክ፣ ት/ቤት...

ማጠቃለያ

1. የዘመን አቀጣጠሉ በሙሉ እንደ አውሮፓውያን ነው።
2. የግቢያት ግቢያቶች ስያሜ የቀረበው ቀደም ይታወቅበት በነበረው ስያ ነው።
3. አንዳንድ ግቢያቶች ቀደም ብለው ቢቀረቁቅ የተጠቀሰው ግን የግቢያ ዕውቅና ካገኘ በኋላ ነው።
4. የመረጃዎች ጥንቃቄ በሙሉ ከኢስላም አንተርፕራይዝስ ሲሮ ቤተ መግባባት የተገኘ ሲሆን ግሪስ ጸ እን ብራገት (የቤተ መግባባት ኃላፊ) ከፍተኛ አስተዋፅኦ ይጠቅሳል።
5. የኢትዮጵያው ኢስላም ሲሮ ዳይሬክተር ፈ/ር ፖላ ብላክስ አስፈላጊውን ሰነድ ግብረሪያ ሰጥቶልና።

ዋቢ መጻሕፍት

ላደሰ ጌ. ደሴብ የኢትዮጵያ የገባር ሥርዓትና ጅምር ጥርታሊዝያ አዲስ አበባ፣ ንግድ ግተሚያ ቤት 1983 ዓ.ም.

የሐመር ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከ1951 - 1986 ዓ.ም. (ያልታተመ) 1986 ዓ.ም.

መሠረት ሰብሐት ለአብነ ትውፊታዊ ንባብ ዘመንና ታሪኩ አዲስ አበባ፣ ቻምበር ግተሚያ ቤት 1976 ዓ.ም.

መስፍን ወ/ግርያም (ፕሮፌሰር) ኢትዮጵያ ከየት ወዴት አዲስ አበባ፣ ጉራግይሌ አሳታሚ፣ 1986 ዓ.ም.

መንግሥቱ ኃ/ግርያም አርአያ (ሴ/ኮ) እና መዝገቡ ምትኪ ቢላላኝ (ተርጓሚዎች) ፕሮስ የገባች ሀገር አዲስ አበባ፣ ንግድ ግ/ድርጅት 1986 ዓ.ም.

መስፍን ዓለማየሁ (ኤዲተር) መንግሥቱ ለግ ደግሙ ብሪሪኛ (ገሰ-ታሪክ) አዲስ አበባ፣ ሚጋ ንትመት ኢንተርፕራይዝ 1988 ዓ.ም.

በምሩቃን ክርስቲያን ንብረት የተዘጋጀ ልዩ እትም መጽሔት ፖርቶጋል አዲስ አበባ፣ ንግድ ግተሚያ ድርጅት 1990 ዓ.ም.

በወንጌል ለግኞች ለንድነት ግንባር የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ በአጭሩ የተዘጋጀ (ያልታተመ) 1978 ዓ.ም.

ብርሃኑ ገ/አግኑኤል (ሊቀ ካህናት) እና ሌሎች የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ትናንትናና ዛሬ አዲስ አበባ ንግድ ግተሚያ ድርጅት 1990 ዓ.ም.

ባሕሩ ዘውዴ የኢትዮጵያ ታሪክ (1848-1988) አዲስ አበባ፣ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕራስ 1989 ዓ.ም.

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ ሃይማኖት የሊዮንን መቃብር ለንድ አያደርገንም 1987 ዓ.ም.

ታምሩ አባም ቤተ ክርስቲያንና የልግት እንቅስቃሴ (ያልታተመ) 1976 ዓ.ም.

አበፊ ጀምበሬ የእስር ቤቱ ለባሳ በታላቁ ቤተ መንግሥት (ከ1966 - 1974 ዓ.ም.) አዲስ አበባ ብርሃንና ሰላም ግተሚያ ቤት 1985 ዓ.ም.

አክሊሉ ገብረ ኪርስ (ሊቀ ሰዩማን)፤ የኢትዮጵያ ሊቃውንት ሰለ ፕንታዊ ሥልጣኔ ያላቸው አስተያየት፤ Proceedings of the third International Conference of Ethiopian Studies Addis Ababa : IEC, 1966.
ኪዳነ ግርያም ገ/ሕይወት (መምህር)፤ የሰው ልጅ አንድ ንውና መለያየት አይገባንም፤ አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ የግተሚያ ድርጅት፣ 1969 ዓ.ም.

ከፍሉ ታደሰ፤ የትውልድ (ቅጽ አንድ)፤ አዲስ አበባ፣ ቦሌ ግተሚያ ድርጅት፣ 9.ም. ያልተጠቀሰ።

የትውልድ (ቅጽ ሁለት)፤ አዲስ አበባ ኢንፎፔፕረንት አሳታሚዎች፣ 1991 ዓ.ም.

ተስፋዬ መኮንን፤ ይድረስ ለባለ ታሪክ፤ አዲስ አበባ፣ ብራና ኤሌክትሮ አሳታሚ፣ 1985 ዓ.ም.

ነብዩ ኢያሱ (ተርጓሚ)፤ አፍሪካና አምባገነን መሪዎች፤ አዲስ አበባ፣ ቦሌ ግተሚያ ቤት፣ 1984 ዓ.ም.

የሲዳማ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን አጭር ታሪክ ለ50ኛ ዓመት በገል የተዘጋጀ፤ (ያልታተመ)፣ 1975 ዓ.ም.

የገፋ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ልደትና ዕድገት አጭር ታሪክ (ያልታተመ)፣ 9.ም. አልተጠቀሰም።

የኢትዮጵያ ብሔራዊ ዲሞክራሲያዊ አብዮት ፕሮግራም፤ አዲስ አበባ፣ ሚያዝያ 1968 ዓ.ም.

ዮሐንስ ሙሉጌታ፤ አጥፋቶ መጥፋት፤ አዲስ አበባ፣ ብራና ኤሌክትሮ አሳታሚ፣ 1984 ዓ.ም.

የኢትዮጵያ ለርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት፣ ሥርዓተ አምልኮትና የውጭ ግንኙነት፤ አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ ግተሚያ ድርጅት፣ 1981 ዓ.ም.

የኢትዮጵያ አብዮትና መለዩ ለባሹ፤ መስከረም 1971 ዓ.ም.

ደረጃ መርሻ፤ የኢትዮጵያ እግ በሽግግር (በኢህአዴግ)፤ አዲስ አበባ፣ አርቲስቲክ ግተሚያ ድርጅት፣ 1987 ዓ.ም.

ደበበ እሸቱ (ተርጓሚ)፤ የደም እንባ፤ አዲስ አበባ፣ ቦሌ ግተሚያ ድርጅት፣ 9.ም. አልተጠቀሰም።

«የጊዴአ ገበሬዎች አመጽ» ተራሮችን ያገጠጠ ትውልድ (ትጽ 3)፤ አዲስ አበባ፣ ሜጋ አሳታሚ ድርጅት፣ 1990 ዓ.ም.

ወርቁ ፈረደ (ዶ/ር)፤ ዕድገት ብሎ ውድቀት የወታደር ሶቫሊዝም አዲስ አበባ፣ 1990 ዓ.ም.

ወንድዬ ዓሊ፤ በመከፋ ውስጥ ያበበች ቤተ ክርስቲያን አዲስ አበባ፣ ንግድ ማተሚያ ድርጅት፣ 1990 ዓ.ም.

ጥላሁን ኃይሌ፤ የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ዋና ጽ/ቤት ዜና መዋዕል፤ አዲስ አበባ፣ ኤስ.አይ.ኤም ማተሚያ ድርጅት፣ 1987 ዓ.ም.

ፍትሐ ሃገሥት ገብረና ጎርጎሜው፤ አዲስ አበባ፣ ትንሣኤ የመጻሕፍት ማሳተሚያ ድርጅት፣ 1990 ዓ.ም.

ገብረ ዮሐንስ ገ/ማርያም፤ ክርስትና በኢትዮጵያ (ከፍል አገድ)፤ አዲስ አበባ፣ ብርሃንና ሰላም ማተሚያ ድርጅት፣ 1988 ዓ.ም.

አዲስ ዘመንና የዛሬይቱ ኢትዮጵያ ጋዜጦች፤ ከ1964 - 1986 ዓ.ም.

Bibliography

Bahru Zewde. *A short History of Ethiopia and the Horn*. Addis Ababa: Commercial Printing Enterprise, 1998.

Berhanu Deresse. *The History of Kale Hiywot Church: Outreach, Planting and Growth, (Thesis)*. Nairobi International School of Theology, 1983.

Brant, Albert E. *In the wake of Martyrs*. Langley: Omega Publications, Ltd. 1992.

Brant, Howard (Dr.). *Church and Mission under fire in Ethiopia 1974-1977, Unpublished 1984.*

Central Statistic Authority. *People's Democratic of Ethiopia - Facts and Figures*. Addis Ababa; CSA, 1990.

Cumbers, John. *Living With the Red Terror*. USA: Morris Publisher, 1996.

_____. *Count it all Joy*. USA: Morris Publisher, 1995.

Collins, Jodia. *Code Word: Catherine*. USA: 1984.

Eide, Qyvind M. *Revolution and Religion in Ethiopia*. Uppsala: Uppsala University, 1996.

The Ethiopian Orthodox Church. *The Church of Ethiopia, A Panorama of History*. Addis Ababa: BSPE, 1997.

Fargher, Brian F. *The Origins of the New Churches Movement in Southern Ethiopia, (1927-1944)*. New York: 1996.

Kinfe Abraham. *Ethiopia from Bullets to the Ballot Box*. Lawrenceville: The Red sea press, Inc. 1994.

Fekade Azeze (Dr.) *Un Heard Voices*. Addis Ababa: AAU Press, 1998.

Lawrence, Carl. *The Church in China*. Minneapolis: Bethany House Publishers, 1985.

Molyneux, Maxine and Fred, Halliday. *The Ethiopian Revolution*. London: Verso Editions and NLB, 1981.

Nega Ayele and Markakis, John. *Class and Revolution in Ethiopia*. Trenton: The Red Sea Press, Inc. 1986.

Ohaway, David and Marina. *Ethiopia - Empire in Revolution*. New York: African Publishing Company, 1978.

Pankhurstand, Richard and Others, (editors). *Proceedings of the first National Conference of Ethiopian Studies*. Addis Ababa: Addis Ababa University, April 1990.

SIM - Community Development Annual Report (unpublished), Dec. 1975.

Teshale Tibebe. *The Marking of Modern Ethiopia (1896-1974)*. New Jersey: The Red Sea Press, 1995.

Towery, Britt. *Churches of China*. USA: Bayior University, 1990.

Amnesty Intenational. Different Reports. 1974-1990.

ደብዳቤዎችና ሌሎች ያልታተሙ ሰነዶች

ለከቡር ዶ/ር ኃይለ ጊዮርጊስ ሠርቅነህ (ከንቲባ) የተገኘ ተጽ
ግ/2337/3077 ጥቅምት 30 ቀን 1964 ዓ.ም.

Different Reports from SIM Missionaries - SIM International Archaiave

ሰለ አድቪንቲስት ግሊዮን በኢትዮጵያ በፊሪ ወረቀት አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ
የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ተቋም (Call # 2396/01/12)

የአቶ ቡርጂ ዱርአ የግል ግስታወሻ ሰኔ 1991 ዓ.ም.

የአቶ አበራ መተዳ የግል ግስታወሻ ሐምሌ 8/1991 ዓ.ም.

የአቶ አልካ አገያዴ የግል ግስታወሻ 1991 ዓ.ም.

የወ/ሮ ወ/ግካኤ ግኒ (የአቶ ገብረ ግርያም ጭምቅ ባለቤት) በጽሁፍ
የሰፈረ የሕይወት ታሪክ ግስታወሻ ቀንና ዓ.ም አልተጠቀሰም

የወንጌላዊ ኤሊያስ ጉተላ የግል ግስታወሻ ሰኔ 1991 ዓ.ም.

"Qaddafi, Muamat Q1," Microsoft (R) Encarta (R) 97 Encyclopedia -
1993 - 1996

ደያለ በሬ ለጊዴለና ለቦረና ዞኖች ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን 50ኛ ዓመት
ከብረ በዓል የተዘጋጀ ጽሑፍ የካቲት 20 1991 ዓ.ም.

የጊዴለና የቦረና ዞኖች ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ወጣቶች ለ50ኛ ዓመት
ከብረ በዓል ያዘጋጁት ጽሑፍ የካቲት 1991 ዓ.ም.

የኢትዮጵያ አብያተ ክርስቲያናት መተባበር ጉባዔ ደብዳቤ
ኢአከመጉ/10/38/78+ ታኅሳስ 20/1971 ዓ.ም./ አድም/10/39/78

በርካታ የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የጠቅላላ ጉባዔ የቦርድና የሥራ
አስፈጻሚ ስብሰባዎች ቃለ ጉባዔና ሪፖርቶች (ከ1967 - 1992)

የጋምጎፋ ክፍለ ሀገር የአስተዳደር ጽ/ቤት ደብዳቤዎች የግህደሮች ጥበቃና
አያያዝ አገልግሎት ህዳር 17/1971 ዓ.ም. ህዳር 19/1976+ ጥር 23/1978+
ግንቦት 30/1978 ዓ.ም.

የአዲስ አበባ ከፍተኛ 20 የፍርድ ሽንገ ውሳኔ መስከረም 28/1972 ዓ.ም።

የአማር ወረዳ የገበሬዎች ማኅበር ጽ/ቤት ደብዳቤ የካቲት 19/1975 ዓ.ም.

የቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያንና የደቡብ ሲኖዶስ መካነ ኢየሱስ የሥራ መሪዎች ስብሰባ ቃለ ጉባዔ ግንቦት 24/1973 ዓ.ም.

የጎባና የጊኒር ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የታሪክ ማረጋገጫ ጽሑፍ መስከረም 1/1991 ዓ.ም.

የኮንተብ ወረዳ አብዮታዊ የዘመቻ ማስተባበሪያ ኮሚቴ ቃለ ጉባዔ ጥቅምት 2+ ህዳር 2/1970 ዓ.ም.

የከምባታና ሃዲያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን የልማት እንቅስቃሴ መንግሥታዊ ሪፖርት 1978 ዓ.ም.

የአቶ ንጉሤ ዘውዴ የግል ማስታወሻ 06/05/91 ዓ.ም.

አስፋው ተፈሪ ዕዳችንን እንክፈልገዋለን (በራሪ ጽሑፍ) ግንቦት 27/1991 ዓ.ም.

ስለ ወሳይታ ስደት የተጻፈ የአቶ ኢያሱ ፈረንጅ የግል ማስታወሻ 1975

የኢትዮጵያ የሽግግር መንግሥት የጠቅላይ ሚኒስትር ጽሕፈት ቤት ግንቦት 14/1984 ዓ.ም.

ሚሊዮን በለጠ ለኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ የተጻፈ ደብዳቤ ሰኔ 13/1986 ዓ.ም.

ሽፈራው ወ/ሚካኤል የቤተ ክርስቲያናችን ዋና ዋና አላላቢ ጉዳዮች (ሪፖርት) 1990

ብርሃኑ ደረሰ ለ37ኛው የኢትዮጵያ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጠቅላላ ጉባዔ የተዘጋጀ ጽሑፍ ወሳይታ ሰኔ ነሐሴ 1991 ዓ.ም.

ተስፋዬ ያዕቆብ (ዶ/ር) የወደፊት አቅጣጫ ጠቋሚ ማስታወሻ 1991 ዓ.ም.

ኩርሴ ሸፈኖ አምላካቸውን የሚያውቁ ሕዝብ ይበረታሉ ያድጋሉም (ያልታተመ) ግንቦት 1990 ዓ.ም.

ከኤስ.አይ.ኤም ኢንተርናሽናል ቢሮ ቤተ መዛግብት የተገኙ በርካታ መንግስታዊና የንብረት መረከቢያ ሰነዶች በእንግሊዘኛና በአማርኛ።

የአርሲ ወንጌላዊት ክፍለ ማኅበራት ኅብረት የታሪክ አካሄድ፤ (በእጅ የተፃፈ ማስታወሻ)፤ ሻሸመኔ፥ 1989 ዓ.ም.

ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን በስልሳ ዓመታት ጊዜ ውስጥ፤ ቃለ ሕይወት ቤተ ክርስቲያን ጽ/ቤት፤ 1982 ዓ.ም.

ያልታተሙ የጥናት ወረቀቶች

ሽፈራው ወ/ሚካኤል፤ የአባቶቹ ከተማ ተፈትታለችና በሮችዋ በእሳት ተቃጥለዋልና ፊቱ ሰለምን አያዝን?፤ (የጉባዔ መከፈቻ ንግግር)፥ ግንቦት 9/1991 ዓ.ም.

ሽፈራው ወ/ሚካኤል፤ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን የተከፈቀ በሮች፤ 1991 ዓ.ም.

ንጉሤ ተፈራ (ዶ/ር)፤ የወንጌላዊያን አብያተ ክርስቲያናት ዕድገትና የወንጌላ ሥርዊት አገልግሎት . . . በኢትዮጵያ የቅርብ ዘመን እይታ የተገኙ ዕድሎችና የሚታዩ እንቅፋቶች፤ 1991 ዓ.ም.

ዓለም ባዘዘው (ዶ/ር)፤ በቤተ ክርስቲያን ሕይወት አሉታዊ ተጽዕኖ ያላቸው መሠረታዊ ችግሮች፤ 1991 ዓ.ም.

ዓለማየሁ መኮንን (ዶ/ር)፤ ባሕል፥ ብሔርና ቤተ ክርስቲያን ከሥነ-ሰብ አንጻር፤ 1991 ዓ.ም.

Debela Birri (Dr.) . Church, Culture and Ethnicity . 1998.

Eshetu Abate (Dr.) . The Church, Culture and Ethnicity Theological View. 1998.

The Ethiopian Herald, Daily press, 1973 - 1990

ቃለ መጠይቅና ግብራሪያ በመስጠት የተባበሩ ሰዎች

አቶ መርኪና መጃ	ሐምሌ 25/1989
አቶ ዋጃ ካበቶ	የካቲት 10/1992
አቶ ሴታ ወታንጎ	ሐምሌ 25/1989
አቶ ተክሌ ወ/ጊዮርጊስ	1987
አቶ ደስሐት አድር	ሐምሌ 1989
አቶ ጸውሎስ ዛቶ	መስከረም 1992
አቶ ደጉ ደቅላቦ	መጋቢት 27/1991
አቶ ቢኖራ ዳዶ	ጥቅምት 1992
አቶ ኤርምያስ ግሞ	የካቲት 14/1992
አቶ ኢዮኤል ቴጊ	መጋቢት 25/1991
አቶ ተስፋዬ ተሌ	» »
አቶ ግሞ በለጠ	» »
አቶ ወርቁ ጎሌ	ጥር 25/1992
አቶ አግዳቸው አኔቦ	የካቲት 10/1992
አቶ መርዶኪያስ ጊሉ	ሐምሌ 23/1988
አቶ መርዶኪያስ ናና	ግንቦት 3/1991
አቶ አኒሳ ሹጌ	ነሐሴ 13/1989
አቶ አልቅሴ አሌ	» »
አቶ አየሰ ቤኮ	» »
Dr. Peter Cotterrel	8 June 1999
Dr. Paul Balisky	June 1999
አቶ ጥላሁን ኃይሌ	ሰኔ 11/1991
ዶ/ር ሙላቱ ባቴ	ጥቅምት 30/1991
ወንጌላዊ ዮሐንስ ዳርታ	ነሐሴ 1/1989
አቶ ሰሳ ኃይላ	» »
አቶ ዳርቫ ዳና	» »
አቶ ባፌ ሐታሳ	ጥቅምት 8/1991
አቶ ኢዮብ ዜግ	ግኒያዝያ 10/1991
ወንጌላዊ ወንድሙ ጂካም	ግንቦት 27/1991
አቶ ደምሴ ግዴ	ነሐሴ 1991
አቶ ካሱ በላቸው	ጥቅምት 1992
አቶ ግቴዎስ ዘንጋ	ጥቅምት 1992
አቶ ጣሰው ጨፎ	ጥቅምት 1992
አቶ አስፋው ደፋር	ኃህሳስ 1992
አቶ ኢያሱ ፈርንጅ	ኃህሳስ 1992
አቶ ብርሃኑ ደረሰ	በተለያዩ ጊዜያት
አቶ ኩርሴ ዘፈኖ	» »
አቶ አይዲቆ አየሰ	» »
አቶ ግሞ ገ/መስቀለ	» »
ዶ/ር ተስፋዬ ያዕቆብ	» »
እና ሌሎች በርካታ ሰዎች	» »